

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

WILLIAM SHAKESPEARE

VERONALI İKİ SOYLU DELİKANLI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

WILLIAM SHAKESPEARE
VERONALI İKİ SOYLU DELİKANLI

ÖZGÜN ADI
THE TWO GENTLEMEN OF VERONA

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 11213

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

YAYINA HAZIRLAYAN
TANSU AKGÜN

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ASLIHAN AĞAOĞLU

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, EKİM 2013, İSTANBUL

ISBN 978-605-360-970-4 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-360-971-1 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

WILLIAM SHAKESPEARE
VERONALI İKİ SOYLU DELİKANLI

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Oyun Üzerine

*The Two Gentlemen of Verona*¹ başlığında her ne kadar “gentlemen”² sözcüğü kullanılmış da olsa, buradaki kahramanlar erginlik çağına girmiş, varlıklı ailelerden gelen delikanlılardır. Ancak hareketlerinden ve tavırlarından 20 yaşın altında oldukları anlaşılmaktadır. Onların henüz olgunlaşmamış gençler olduklarını kabul edersek, oyun daha anlaşılır bir duruma gelmektedir. Delikanlıların ikisi de ilk kez evlerini terk edip serüvene atılmaktadırlar. Bu iki gencin uzun yıllara dayanan arkadaşlıkları yolculuğa çıktıkları andan itibaren zedelenir. Maymun iştahlı ve havai Proteus, önce Julia’ya âşık olur, sonra en yakın arkadaşı Valentine’nin sevgilisi Sylvia’ya göz koyar. Babası Proteus’u görgü edinmesi için Dük’ün sarayına yollar. Valentine Dük’ün sarayına daha önce alınmış ve Dük’ün kızı Sylvia’ya âşık olmuştur. Sylvia da Valentine’i sevmiştir.

Mükemmel birer centilmen olarak yetişmeleri, turnuvalara katılıp şövalyelik kurallarını ve konuşma üslubunu öğrenmeleri için saraya gönderilen bu gençler orada deneyim-

1 *The Two Gentlemen of Verona* 1623’te, Birinci Folio’da, Shakespeare’in o dönemde yazdığı diğer oyunları ile birlikte basılmıştır. 1594 ile 1596 yılları arasında yazıldığı tahmin edilmektedir. Çevirisini yaptığımız özgün metin de bu basımdan aktarılmıştır. Özgün metinde oyundaki kişi adları genel kullanıma göre düzeltilmiştir; örneğin Launce yerine Lance, Panthino yerine Pantino, Siluia yerine Sylvia, Protheus yerine Proteus gibi.

2 1. Bir askeri birliğin subayı; 2. Soylu ya da yüksek rütbeli kişi; 3. Soylu delikanlı. 4. Teşrifatçı; 5. Tiyatroda yer gösteren kimse. (Argoda) 1. Manivela; 2. Kol demiri; 3. Domuz tırnağı; 4. Kazayağı.

sizlikleri, acemilikleri yüzünden başlarını belaya sokarlar. Valentine'nin saflığı ve kalın kafalılığı, Sylvia'nın onu sevmesine engel olmamıştır. Bu zaafı Sylvia'yı kaçıramadan Dük tarafından sürgüne gönderilmesine neden olur. Elbette Proteus'un çevirdiği dolap da bunda etkili olur. Proteus'un zayıf yanları ise bencilliği ve soğukkanlı bir ihanet içinde olmasıdır. Can dostu Valentine'nin sevgilisi Sylvia'ya ilk görüşte vurulmuş, Julia'ya olan aşkını unutup tuzağını kurmuş ve Valentine'nin sürülmesine neden olmuştur. Sylvia ise Valentine'e olan aşkı için Proteus'u reddetmekle kalmamış onun ihanetini ve ikiyüzlülüğünü suratına vurarak onu aşağılamıştır. Bu arada Julia erkek kılığına girip Proteus'un peşine düşmüştür. Sylvia, Valentine'i bulmak için bir şövalyenin yardımı ile saraydan kaçmış, Proteus onu takip etmiş ve nihayet son perdede bir komedyaya yaraşır biçimde mutlu son gelmiştir.

Yazar, Valentine'nin uşağı Speed ve Proteus'un uşağı Lance ile bir simetri ve denge sağlama yoluna gitmiştir. Örneğin Valentine'nin saflığına karşılık Speed zeki ve uyanık bir insandır. Valentine'nin farkında olmadığı olayları ona Speed gösterir. Öte yandan Proteus'un katı ve duyarsız tutumuna karşılık Lance sevecen ve sevgi doludur. Lance aynı zamanda bu oyunun mizah merkezidir. Onun çeşitli sahnelerinde gülünç ama anlamlı geçişler vardır. Lance'ın ailesinden ayrılış ve köpeği yüzünden cezaya çarptırılma sahneleri güzel birer parodi örnekleridir.

Çağdaş seyircinin bu oyunu nasıl karşılayacağı çoğu kez belirsizdir. Seyirci tarafından beğenilmesi yönetmenin becerisine bağlıdır. Örneğin ormandaki haydutlarla olan sahne belki 1590 yılının Elizabeth dönemi seyircisi için tatmin ediciydi, ama bugünkü seyirci için bir çocuk oyunu atmosferindedir.

Oyunun finali aceleye gelmiştir; belki de bu Shakespeare'in en acemice yazdığı sonudur. Her şey bir anda olup biter.

Proteus'un yaptığı kötülükler duyduğu pişmanlık ve Valentine'nin onu bağışlamasıyla bir anda ortadan kalkar. Julia'nın kendini tanıtmamasıyla Proteus tekrar eski aşkına döner. Dük'ün damat olarak istediği Thurio Sylvia'dan vazgeçer. Sürgüne gönderilen Valentine, Dük tarafından göklere çıkartılarak bağışlanır ve Dük'ün hizmetine girer. Bu çocuksuluktan öte bir naiflik taşıyan final perdesi bugünkü seyirci için pek tatmin edici olmayabilir.

Final sahnesinin 186 dize tutan aşağı yukarı otuz dizesi içinde Proteus'un Sylvia'yı taciz etmesi, Sylvia'nın Valentine tarafından kurtarılması, Proteus'un bağışlanması yer alır. Proteus yakalanınca Valentine'nin onu bağışlamasını diler:

Utancım ve suçum beni yıktı, yok etti.

Valentine bağışla beni.

*Eğer içtenlikle duyduğum pişmanlık yeterli bir kefaretse
Onu sunuyorum işte.*

Yediğim haltlar kadar bilmeni isterim işkence çektiğimi de.
(V/4)

Valentine bu sözleri yeterli görür “ödeştik öyleyse” diyerek onu bağışlar, sonra da şu şaşkınlık verici sözleri söyler:

Çünkü nedamet karşısında öfkesi geçer Tanrının da.

Sevgimin içtenliğini, cömertliğini anlamam için

Sana veriyorum Sylvia'da benim olan ne varsa.

Bu sözler Elizabeth dönemi centilmenlik kuralları açısından kibarlık için söylenmiş de olsa, çağdaş seyirci açısından kabul edilmesi oldukça güçtür. Bu sahneyi okuyanlar Shakespeare'in bu sözleri nasıl yazmış olduğu sorusunu sorabilir. Bu kadar ani değişikliklerle bir çırpıda olumsuzdan olumluya geçmek finali inandırıcılıktan son derece uzaklaştırmakta, “Acaba bu sahne Shakespeare tarafından mı yazıldı?” sorusunu akla getirmektedir. Bazı İngiliz araştırmacılar bu sahnenin bir ortak yazar tarafından yazıldığı üzerinde

durmaktadırlar. Öte yandan Shakespeare bu oyunu çıraklık döneminde yazdığı için böyle kusurlu bir final tasarlamış olabilir düşüncesi de akla geliyor. Yazar, burada arkadaşlığın aşktan da üstün olduğunu söylemek istiyorsa bu daha başka bir boyutu içerir. Elizabeth döneminde genç erkekler arasındaki eşcinselliğe hoşgörülle bakıldığına göre, Valentine ile Proteus arasında böyle bir ilişkinin de olduğunu düşünülebilir.

Proteus'un uşağı Pantino, baba Antonio'ya genç delikanlıların eğitimlerini tamamlamaları, görgülerini artırmaları ve centilmenlik töresini öğrenmeleri için evden uzaklaştıklarını söyledikten sonra konuşmasını şöyle sürdürüyor:

*Oğullarını ilerlemesi, yükselmesi için dışarlara
gönderiyorlar:*

*Kimi şansını savaş alanlarında arıyor,
Kimi uzaklardaki adaları keşfediyor,
Kimi öğrenim için önemli üniversitelere giriyor. (I/3)*

Pantino bu sözlerin Antonio'nun kardeşi, Proteus'un amcası tarafından söylendiğini iletir. Pantino da Proteus'un aylak aylak evde oturmasına karşıdır:

*Bütün zamanını evde geçirmesi
Henüz gençken onu yolculuklardan alıkoymaktadır;
Bu ise onun yaşına yaraşmayan bir eksikliktir diyor.*

Sarayın erkeklerden kurulu dünyası Proteus için bir eğitim yeri ve görgü okulu olacaktır:

*Orada turnuvalara yarışmalara katılır,
Değerli sohbetler eder, soylularla iletişim kurar.
Gençliğine ve soyluluğuna yakışacak her türlü eğitimi alır.*

Tıpkı Montaigne'nin centilmenliğin simgesi olarak belirttiği gibi, erkek erkeğe arkadaşlık etmek için saray biçilmiş kaftandır. Valentine de Proteus'u Dük'e, "Çocukluğumuz-

dan bu yana her saatimiz birlikte geçti,” diye takdim eder: “Yaşça genç, ama kafaca olgun biridir; / Kafaca henüz yaşlanmamış da olsa, düşüncelerinde yetiştirilmiştir.” (II/4)

Valentine, Proteus’un kendisinin öteki “ben”i olduğunu söyler. Bu oyunda tekrar tekrar “aynı cins” ve “öteki cins”³ ilişkileri yoluyla doğrudan bir yarışma olduğu sezilir. Oyunun başında Valentine saraya gitmek için yolculuğa çıkmak üzeredir. Julia’ya olan aşkıdan hiçbir yere kıymıdamak istemeyen yakın arkadaşı Proteus’a şöyle der:

*Evden dışarı çıkmayan delikanlılar
Her böyle sıkıcı olurlar.
Eğer aşk, bu genç yaşında,
Sevgilinin tatlı bakışlarına
Zincirlememiş olsaydı seni,
Böyle tembel tembel, aptalca evde oturmana,
Gençliğini boş boş oturup harcamana
Engel olur, dünyanın harikalarını görmek için
İsrarla isterdim bana arkadaşlık etmeni. (I/1)*

Oyunda erkek erkeğe arkadaşlık ve erkek-kadın aşkı vurgulansa da, bu sadece platonik aşk ile erotik aşk yarışmasından ibaret değildir. Çünkü aynı cins ve öteki cins ilişkileri alt metinde mevcuttur. I. Perde, 1. Sahne’nin en başında Valentine, “Beni kandırmaya çalışma sevgilim Proteus,” diye sözlerine başlar. Bu tümcenin gizli anlamı: Valentine Proteus’u, Proteus Julia’yı sever. Proteus Julia’nın aşkıyla “zincirlenmiş”tir; ama aynı şekilde erkek arkadaşı Valentine’e de sevgiyle bağlanmıştır. Proteus da aynı sevgiyle arkadaşına şöyle der:

*Demek gidiyorsun ha sevgilim Valentine; güle güle!
Görölmeye değer, nadir bir şeye rastlarsan yolculuğunda*

3 “homoseksüel” ve “heteroseksüel” terimleri çok daha sonra bulunduğu için bu şekilde kullandık.

*Senin olan Proteus'u anımsamayı unutma!
Beni mutluluğuna ortak et bahtın açık olursa;
Ve tehlikede –eğer tehlikeyle karşılaşman yazgında varsa,
Sıkıntın kutsal dualarıma sığınsın;
Çünkü her zaman senin duacın olacağım Valentine.*

Oyunun bu ilk konuşmaları erkek erkeğe arkadaşlığın yoğun bir göstergesi olarak karşımıza çıkar. “*Sweet Valentine*” bu hitabın tarihsel bir yansımasıdır; *Oxford English Dictionary*’e göre, “sevgilim, aşkım ya da özel arkadaşım” anlamındadır. Valentine’nin adı *St. Valentine’s Day*’e (Sevgililer Günü) bir göndermedir. Zaten az sonra Proteus, “*Senin olan Proteus'u anımsamayı unutma!*” diye bu bağlılığını perçinler. Ayrıca Proteus ile Valentine’nin birbirine olan bağlılıkları mitolojide erotik bir öykü olan Hero ve Leander aşkı ile ilişkilendirilmiştir. Bu “aşk kitabı” çağrışımı ile aynı cins ve öteki cins erotizmi bir kez daha vurgulanır:

VALENTINE

Aşk kitabıyla mı benim için dua edeceksin?

PROTEUS

Sevdiğim bir kitap üstüne senin için dua edeceğim.

VALENTINE

Yani derin bir aşkın sığ bir hikâyesi üstüne mi?

Tıpkı genç Leander’in Çanakkale Boğazı’nı geçmesi gibi.

PROTEUS

Bu çok derin bir aşkın derin bir hikâyesi,

Çünkü o yarı beline kadar aşka batmıştı.

Christopher Marlowe’un erotik öyküsü *Hero and Leander*’i⁴ Shakespeare’in okumuş olduğu anlaşıyor. Leander’in Hero’ya kavuşmak için Çanakkale Boğazı’nın yüzerek geçmeye çalışması, yüzdüğü sırada Deniz Tanrısı

4 Christopher Marlowe. “Hero and Leander,” *Complete Works of Christopher Marlowe*, ed. Fredson Bowers, cilt II, Cambridge University Press 1973, s. 2.226. Bu öykü ilk kez 1598 yılında yayımlanmıştı.

Neptun'un denizin altında, derin sularda Leander'i baştan çıkarma girişimi, yine aynı cins öteki cins ilişkilerine bir göndermedir.

Böylece oyunun en başında iki tür aşkın önemi vurgulanmış olur ve rekabete sokulur. Bu iki aşkın rekabeti Proteus'un, Valentine'nin sevgilisi Sylvia'ya vurulmasıyla doruk noktasına erişir. Proteus yalnız kaldığında arkadaşı ve vurulduğu kadın arasında bir karşılaştırma yapar. Her iki sevgisini tartıya vurur:

*Gözlerim mi, yoksa Valentine'nin övücü sözleri mi,
O kadının tartışmasız mükemmeliyeti mi,
Yoksa benim her şeyi haince çiğneyişim mi,
Beni böyle düşündürecek kadar düşüncesiz bıraktı?*

.....
*Galiba Valentine'e duyduğum yakınlık da soğudu,
Eskisi kadar sevmiyorum artık onu.
Ah, ama sevgilisini çok, ama çok fazla seviyorum.
Eski dostumu bu kadar az sevmemin nedeni de bu.(II/4)*

Proteus bile, Valentine ile Sylvia'ya olan duygularını anlamakta zorluk çeker. İki aşk arasına sıkışmıştır. Arada kısa bir komik sahneden sonra Proteus'un bundan sonraki tiradı yine bu iki aşkı karşılaştırır niteliktedir:

*Julia'dan ayrılarak sözümden dönmüş olacağım,
Güzel Sylvia'yı sevince yeminimi bozmuş olacağım,
Dostuma ihanet ise hepsinden de kötü.*

.....
*Eğer onları kaybedersem, Valentine'e karşılık kendimi,
Julia'ya karşılık Sylvia'yı bulacağım. (II/6)*

Oyunun folio metninde bu daha da vurgulanmıştır, ilk iki dizenin sonunda soru işaretleri vardır.⁵ Bu soru işareti,

5 Bkz. Jeffrey Masten, "The Two Gentlemen of Verona: A Modern Perspective," *Folger Shakespeare Library*, London 1999, s. 208.

arkadaş-sevgili ve sevgili arasında gidip gelen, biraz da vicdan azabının getirdiği bir duygudur. Montaigne bir dostuna yazdığı mektupta, “Biri, onu [erkek] niçin sevdiğimi ısrarla sorarsa, bunu yalnızca şöyle ifade edebilirim: Çünkü o olduğu, çünkü ben olduğum için...”⁶ Bu formül, Proteus’un Rönesans arkadaşlığındaki ilkeleri nasıl kaydırıldığını gösterir. Sonunda, “*Kendime bir dosta olduğumdan daha yakınum,*” düşüncesinde karar kılar. Utanç verici bir ikiyüzlülükle arkadaşı Valentine’nin kuyusunu kazar; çünkü “*Valentine’e ihanet etmeden, kendime sadık kalamam,*” der. Bu ihaneti de hâlâ Valentine’nin arkadaşymış gibi hareket ederek geliştirir. Ona yardım edermiş gibi görünüp canevinden vurur. Konuşmasının öncesinde yaptığı gibi iki tür sevgiyi şöyle özetler:

*Sylvia’nın tatlı arkadaşlığını kazanmak için
Valentine’i düşmanım olmuş sayacağım. (II/6)*

Bu sözler de oyundaki aşk ve arkadaşlığın durmadan birbiriyle çatıştığını, hatta iç içe geçtiğini göstermektedir. Bu iki tür sevgi durmadan birbirinin yerine alır.

Oyunda mektupların dolaşması (tıpkı yüzüklerin dolaşması gibi) karmaşık olduğu kadar önemlidir⁷ ve incelediğimiz konuya katkıda bulunur. Örneğin erkek-kadın aşkına ilişkin bu mektupların bazısında erkek-erkek ilişkisinin izlerini buluruz. Julia Proteus’a bir mektup yazmıştır; Proteus bu mektubu okurken babası girer ve ne okuduğunu sorar. Proteus şöyle yanıtlar:

*Hiç lordum, Valentine’den gelen birkaç selam kelâm,
Yanından gelen bir dost getirdi.*

6 Michel de Montaigne, *The Essays of Montaigne*, intr. George Saintsbury, 3 cilt, AMS, New York 1967, s. 93.

7 Mektuplar ve onların oyunun anlamını vermedeki önemleri için bkz. Jonathan Goldberg, “Shakespearean Characters: The Generation of Silvia,” *Voice Terminal Echo: Postmodernism and English Renaissance Texts*, Methuen, New York 1986, ss. 68-100.

.....
*Pek haber yok lordum. Yalnızca ne kadar mutlu günler
geçirdiğini,
İmparator tarafından ne kadar sevildiğini,
Her gün nasıl lütfuna mazhar olduğunu yazıyor.
Güzel talihinin ortağı olmam için yanında bulunmamı
diliyor.(I/3)*

Sevgiliden gelen mektup sevgili dosttan gelen mektup olur, bunu da yakın bir dost getirir. Proteus böylece sevgili dostu Valentine'nin ardından Milano'ya gider. Bir sonraki sahnede Sylvia bilinmeyen sevgili için Valentine'in bir mektup yazmasını ister; bu bilinmeyen sevgili Valentine'nin kendisidir. Uşak Speed bu konuda şöyle der:

*Böylece sevdiği adama yazılacak mektubu
Onu seven adama yazdırdı. (II/1)*

Böylece mektup yazmanın yapısını bu durumda da izlememiz mümkün oluyor; erkek-erkek ilişkisi Valentine'nin kendisine mektup yazmış olmasıyla da görülebiliyor. Bir sevgili ikinci ben'dir. Bu mektup da homososyal bir metin olarak erkek-erkek ilişkisini imleyen oyunun en zekice yazılmış örneğidir.

Veronalı İki Soylu Delikanlı'nın ön planda olan sorunu erkek arkadaşlığı ile erkek-kadın aşkının bir rekabet içinde bulunmasıdır. Oyundaki diyaloglar birbiri üstüne bindirilmiştir; her iki anlamdaki ilişkiyi gösterir niteliktedir. Başta ele almış olduğumuz finalde bu ikilem çözülme-ye çalışılır. Proteus'un zor kullanarak Sylvia'ya saldırmasını Valentine'nin bağışladığı sözler aşk ve dost sevgisi retoriğini birleştirir. Proteus pişmanlık duyduğunu söylediğinde, Valentine, "Ödeşlik öyleyse," der ve devam eder:

Seni namuslu kabul etmeye hazırım bir kez daha
.....

*Sevgimin içtenliğini, cömertliğini anlamam için
Sana veriyorum Sylvia'da benim olan ne varsa. (V/4)*

Günümüz seyircisi için olağandışı olan Valentine'nin bu beyanı, kadın-erkek aşkı ile erkek-erkeğe dostluğun bir araya getirildiği anın doruk noktasıdır. Bu oyuncaklı tümce birçok anlama gelebilir: Hem Sylvia'da sahip olduğu ne varsa Proteus'a verdiği anlamı çıkar, hem de Sylvia'ya olan sevgisinin Proteus'a döndüğünü ima eder. Proteus'un "*Valentine bağışla beni,*" sözleri ve Valentine'nin, "*Ödeştik öyleyse,*" sözleri bu bağışlanmanın Sylvia'dan çok Valentine için olduğunu göstermektedir; çünkü bu olayda en çok Valentine aşağılanmış ve saldırıya uğramıştır. Bu sahnedeki saldırı, özür dileme ve bağışlama oyunun tasarımıyla Valentine ile Proteus'un deneyimsiz gençliklerini gösteren mihenk noktasıdır. Oyunun ortalarında Valentine centilmenlik kurallarını çiğnediği için Dük tarafından sürgüne gönderilir. Çünkü sevdiği kızın babasının, yani Dük'ün kararına karşı gelmiş ve aristokrat bir kızı kaçırmaya yeltenmiştir. Proteus'un gammazlaması ile Dük bu planı öğrenir, bozar ve Valentine'i sürgüne gönderirken sınıf farkını da belirtecek şekilde çok ağır konuşur:

Defol buradan alçak, ırz düşmanı, küstah köle. (III/1)

Bu soylu bir aileden gelen bir delikanlıya hitap biçimi değildir; Valentine sanki Veronalı soylu bir genç değildir. Ama oyunun sonunda Valentine, Sylvia'yı Proteus'un tacizinden kurtarınca Dük'ün gözünde yine soylu bir delikanlı oluverir.

*Şunu bil ki geçmişteki bütün üzüntüleri unuttum bile,
Sana olan hıncımı siliyorum ve eve dönmeni istiyorum.
Eşsiz değerine uygun mal mülk dile benden;
Bu dileğini yerine getireceğim:
Sen soylu bir aileden gelen bir centilmensin Sir Valentine.
Sylvia'nı al götür, onu çoktan hak ettin. (VI/4)*

Dük böylece onu haydutluktan kurtarıp tekrardan bir centilmen yapar ve ona “Sir” diye hitap eder. Böylece Valentine, yeniden Sir Valentine olur.

Bu oyun, İngiliz toplum yaşamındaki en hareketli yüzyılların –on altıncı ve on yedinci yüzyılların– aynası gibidir. Kiminin atadan soylu olduğu, kiminin soyluluğu parayla satın aldığı belli olmayan bu yüzyıllarda soyluluk epeyce karmaşık bir durum almıştı. *Verona’lı İki Soylu Delikanlı* yazıldığı sırada sıradan vatandaş ile soylu kişiler arasındaki sınır çok akışkandı.⁸ Ayrıca o dönemde yazılan örf ve adet kitaplarında birtakım yazarların ünlenmek için soyluluk arması satın aldıkları da belirtilmektedir.⁹ Çağımızda –en azından kuramsal açıdan– erdemin doğumla gelmediği, eğitim ve çalışmayla sağlandığı kabul edildiğine göre, Elizabeth dönemi İngiltere’indeki bu durum bizlere pek de aykırı gelmeyebilir. Ama o dönem için bu aykırı bir gelişmeydi. Ancak o dönemde aykırı sayılan bu gelişmeden Shakespeare de yararlanmıştı. Shakespeare’in yazar olarak başarısı düşünülerek kraliçe tarafından 1596 yılında babası John’a soyluluk unvanı verilmişti. On yedinci yüzyılda yayımlanan Shakespeare yapıtlarında yazar “gentleman” olarak yer almıştır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi yabancı dil sayılan Latince ve eski Yunancayı yalnızca soylu bir aileden gelenler bilirlerdi. Haydutlar “*Yabancı dil bilir misiniz?*” diye sorduklarında, Valentine “*Gençliğimden beri yolculuk ettiğimden bu beceriyi edindim,*” diye yanıtlar. Bunun üzerine Haydutlardan biri, “*Bizim düzensiz çetemize kral olabilecek biri,*” der (IV/1). Haydutların bile bir centilmenin bilgisine ve görgüsüne saygıları vardır. Final sahnesinde Valentine’nin Sylvia’yı kurtarıp Thurio’ya meydan okuması da onun bir

8 Bu konuda bir kaynak, Lawrence Stone, “Social Mobility in England, 1700-1700”, *Past and Present* 33, 1966, ss. 16-55.

9 Bkz. Frank Whigham, “Courtesy Literature and Social Change,” *Ambition and Privilege: The Social Tropes of Elizabethan Courtesy Theory*, Berkeley: University of California Press 1984, ss. 1-31

soylu olduğunun kanıtıdır. Ayrıca Valentine sürgün edildikten sonra Robin Hood gibi ormanda haydutluk eden kişilerin de bağışlanmalarını sağlar; çünkü:

*Onlar artık uslanmış, uygar, iyilik doludurlar
Büyük hizmetlerde bulunabilirler, yüce efendimiz.*

Valentine'nin bu davranışları, soyluluğun görgü kurallarına uygun olduğu için on altıncı ve on yedinci yüzyıl seyircilerini tatmin etmiştir. Proteus'un vefasızlığını itiraf etmesi üzerine, Valentine Julia ile Proteus'u barıştırır:

*Hadi hadi, birbirinize uzatın ellerinizi.
Mutluluk dıyarm, sağladımca bu mutlu birleşmeyi.
Çok yazık böyle iki dostun uzun süre düşman kalması.*

(V/4)

Buradaki "dost" sözcüğü hem Julia-Proteus hem de Valentine-Proteus ilişkisi için söylenmiştir. Oyun bu minval üzerine son bulur. Çifte düğün yapılacak, erkek-kadın çifti evlenecek, erkek-erkek dostluğu sürecek, yani Valentine ile Proteus dost kalacak, böylece mutlu sona ulaşılacaktır. Oyun iki erkek arasında (Valentine-Proteus) geçen dostça bir konuşmayla başladığı gibi, yine iki erkek arasında (Valentine-Dük) geçen dostça bir konuşmayla sona erer. Oyunun sonunda kadınlar görüş alanımızdan çıkarlar. Bu o dönemdeki erkek egemen dünyayı gösteren bir atmosferdir. Dük henüz Julia'nın gerçek kimliğini bilmemektedir ve onu Sebastian adlı bir uşak sanmaktadır. Dük ile Valentine arasında şöyle bir konuşma geçer:

VALENTINE

.....

(Julia'yı göstererek)

Şu genç uşak hakkında ne düşünüyorsunuz, efendimiz?

DÜK

Çekici, güzel bir delikanlı, baksana utangaç da.

VALENTINE

Sizi temin ederim, efendimiz, bir delikanlıdan daha güzel.
DÜK

Ne demek istedin? (V/4)

Valentine bunu yolda giderken yanıtlayacağını belirtir. Valentine, Proteus'a takılırken, "*Bir şölen, bir aile ve bir de çifte mutluluk!*" der ve bunlar oyunun son sözleridir. Böylece iki delikanlı evlenseler de dostlukları devam edecektir.

Yazımızın başlarında da belirttiğimiz gibi, günümüz se-yircisi için böyle bir final akıl karıştırıcıdır. Çünkü günümüz-de heteroseksüelizm ile homoseksüelizm ayrı kavramlardır. Bunların her biri bireyin kimliği için belirli niteliklerdir. Ama evlenmeyle kadını ikinci plana iten ve susturan bir sosyal sistemin ve yakın erkek erkeğe dostlukların bulunduğu bir dönemi düşünürsek *Verona'lı İki Soylu Delikanlı*'da neler olup bittiğini daha iyi anlayabiliriz. Çok farklı seksüel ve sosyal ilişkilerin bulunduğu Shakespeare'in yaşadığı dönemi ve aynı zamanda öteki-cins, aynı-cins birlikteliğini çözüm-lersek oyunun çağdaş anlamını ortaya çıkarabiliriz.

Özdemir Nutku

Kişiler

VALENTINE	Veronalı soylu delikanlı
SPEED	Valentine'in uşağı
PROTEUS	Veronalı soylu delikanlı
LANCE	Proteus'un uşağı
ANTONIO	Proteus'un babası
PANTINO	Antonio'nun hizmetlisi
JULIA	Veronalı soylu bir kız
LUCETTA	Julia'nın oda hizmetçisi
SYLVIA	Milanolu soylu bir kız
DÜK (Bazen İmparator)	Sylvia'nın babası
THURIO	Bir centilmen
EGLAMOUR	Başka bir centilmen
HANCI	Milano'da bir han sahibi
HAYDUTLAR	Mantua yakınındaki ormanda yaşarlar

Hizmetliler, Çalgıcılar, Crab adlı bir köpek

I. Perde

1. Sahne

(Verona. Açık bir alan)

(Valentine¹ ile Proteus² girer.)

VALENTINE

Beni kandırmaya çalışma sevgilim Proteus,
Evden dışarı çıkmayan delikanlılar
Hep böyle sıkıcı olurlar.
Eğer aşk, bu genç yaşında,
Sevgilinin tatlı bakışlarına
Zincirlememiş olsaydı seni,
Böyle tembel tembel, aptalca evde oturmana,
Gençliğini boş boş oturup harcamana
Engel olur, dünyanın harikalarını görmek için
Israrla isterdim bana arkadaşlık etmeni.
Ama madem bir kez sevdin, devam et sevmeye
Başarılı ol ilişkinde.
Ben de aynını yapardım, eğer sevmiş olsaydım.

-
- 1 Ermiş Valentine adına 14 Şubat'ta seçilen sevgili. Günümüzde "sevgililer günü" olarak anılır. Valentine Milano'ya gitmek üzeredir. Sevgilisi Julia'yı bırakmamak için Verona'da kalan arkadaşı Proteus'a veda etmek için gelmiştir.
 - 2 Mitolojide deniz tanrısıdır; her türlü kılığa girebilme yeteneği vardır. Uçarılığa ve dönecliğe bir göndermedir. Bu oyunda gerçek aşkı temsil eden Valentine'e zıt bir kişilik olarak ele alınmıştır.

PROTEUS

Demek gidiyorsun ha sevgilim Valentine; güle güle!
Görölmeye değır, nadir bir şeye rastlarsan yolculuğunda
Senin olan Proteus'u anımsamayı unutma!
Beni mutluluğuna ortak et bahtın açık olursa;
Ve tehlikede... eğer tehlikeyle karşılaşman yazgında varsa,
Sıkıntın kutsal dualarıma sığsın;
Çünkü her zaman senin duacın olacağım Valentine.

VALENTINE

Aşk kitabıyla mı benim için dua edeceksin?

PROTEUS

Sevdiğim bir kitap üstüne senin için dua edeceğim.

VALENTINE

Yani derin bir aşkın sığ bir hikâyesi üstüne mi?
Tıpkı genç Leander'in Çanakkale Boğazı'nı geçmesi gibi.

PROTEUS

Bu çok derin bir aşkın derin bir hikâyesi,
Çünkü o yarı beline kadar aşka batmıştı.

VALENTINE

Doğru, sen gırtlığına kadar aşka battığın halde,
Çanakkale Boğazı'nı yüzerek geçmeyi denemedin ama.

PROTEUS

Ne, gırtlığıma kadar mı? Benimle dalga geçme.

VALENTINE

Hayır geçmem, bir yararı da yok zaten.

PROTEUS

Neye?

VALENTINE

Âşık olunca küçümsemenin yanında ıstırap da gelir,
Utangaç bir bakış, yürek parçalayıcı iç çekişlere gebedir,
Bir anlık geçici sevinç, uykusuz, usandırıcı, sıkıcı
Yirmi gece demektir;
Kazara kazanılan aşk, talihsiz bir kazanç olabilir;
Kaybedilirse, hiç olmazsa acı dolu bir çaba gösterilmiştir;

Her iki durumda da akıl çılgınlıkla yer değiştirir
Ya da akıl çılgınlığa feda edilir.

PROTEUS

Bana çılgın diyorsun bu dolambaçlı sözlerinle.

VALENTINE

Durumuna bakılırsa, korkarım bunu kanıtlayacaksın.

PROTEUS

Sen yersiz yere itiraz ediyorsun; ben âşık³ değilim.

VALENTINE

Aşk senin efendin, çünkü hükmediyor sana;
Kişi böyle bir çılgının boyunduruğu altındaysa
Pek de akıllı sayılamaz bence.

PROTEUS

Ama yazarlar der ki:

Kemirgen tırtıl nasıl en güzel tomurcuklara yerleşirse,
İçin için yiyen aşk da yapıştırmış en seçkin beyinlere.

VALENTINE

Yazarlar şunu da derler:

Tırtıl nasıl ilk çıkan tomurcuğu daha açmadan yerse,
Aşk da en genç ve körpe beyinleri deli divane eder,
Kavurur bunları daha tomurcuk halindeyken;
Daha baharında yitirirler körpeliklerini
Ve gelecek umutlarının en güzel eserlerini.

Ama senin gibi

Kendini çılgın bir sevgiye körü körüne bağlanmış birine
Ne diye nefes tüketip boşa harcıyorum vaktimi?
Hadi tekrar hoşça kal. Babam yolcu etmek için
Limanda bekliyor beni.

PROTEUS

Ben de seni gemiye kadar geçireyim Valentine.

VALENTINE

Hayır sevgili Proteus. Burada vedalaşalım.
Milano'ya gittiğimde mektuplarını beklerim;

3 "Love" yazarın büyük harfle yazdığı Aşk = Aşk tanrısı Eros, Cupid.
Ama burada Eros'un aşk okunu yemiş, âşık anlamına da geliyor.

Aşıktaki başarını yaz ve dostunun yokluğunda
Olan bitenden haberdar et beni.
Ben de mektupsuz bırakmayacağım seni.

PROTEUS

Milano'da tüm mutluluklar senin olsun!

VALENTINE

Aynı şeyi ben de sana dilerim. Hadi, hoşça kal!
(Çıkar.)

PROTEUS

O şan ve şerefın peşinde koşuyor, bense aşkın.
O dostlarını daha da onurlandırmak için
onlardan ayrılıyor
Bense aşkım için her şeyi, dostlarımı, kendimi
terk ediyorum.
Ah Julia sen beni tümünden değiştirdin,
Çalışmalarımı ihmal ettirdin, vaktimi sarf ettirdin,
Düşman ettin iyi öğütlere, hiçe saydındın dünyayı;
Hülyalara boğup zayıflattın aklımı, tasalarla hasta ettin
kalbimi.
(Speed girer.)

SPEED

Sir Proteus, Tanrı sizi korusun, efendimi gördünüz mü?

PROTEUS

Az önce ayrıldı, Milano'ya gitmek için gemiye binmek
üzeređir.

SPEED

Yirmiye bir ihtimalle gemiye binmiştir bile,
Koyunluk ettim onu kaybetmekle.

PROTEUS

Etmişindir, çoban biraz ayrıldı mı, koyun yolunu şaşırır.

SPEED

Demek efendimin çoban, benim de koyun olduğum
sonucuna varıyorsunuz?

PROTEUS

Evet, öyle.

SPEED

Öyleyse uyusam da, uyanık da olsam, benim boynuzlarım onun boynuzları oluyor.⁴

PROTEUS

Tam bir koyuna yaraşan, budalaca bir cevap.

SPEED

Bu da mı benim koyun olduğumu kanıtlıyor?

PROTEUS

Evet, efendinin de çobanlığını.

SPEED

Hayır, öyle olmadığını size bir örnekle kanıtlayacağım.

PROTEUS

Ben de söylediklerimi başka bir örnekle kanıtlayabilirim.

SPEED

Koyun çobanı değil, çoban koyunu arar, Oysa ben efendimi arıyorum, efendim beni değil. Demek ki ben koyun değilim.

PROTEUS

Koyun yiyeceği için çobanı izler, çoban yiyeceği için koyunu izlemez. Sen ücretin için efendinin arkasından gidersin, ama efendin ücret için seni izlemez. Demek ki, sen koyunsun.

SPEED

Böyle bir delil daha gösterirseniz melemeye başlayacağım.

PROTEUS

Şimdi beni dinle! Mektubumu Julia'ya verdin mi?

SPEED

Evet, efendim. Bu kaybolmuş koyun, o oynak, süslü kuzuya mektubunuzu verdi ve o oynak, süslü kuzu bana,

4 Buradaki boynuzlar, aldatılmış çiftler için kullanılmış bir söz değildir; çünkü ne Valentine ne de Proteus evlidir. Buradaki sözler "Little Boy Blue" başlıklı bir ninniye göndermedir. *Kral Lear*'in III. Perde, 6. Sahne'sinde, tanınmamak için dilenci kılağına giren Edgar, Zavallı Tom olarak şu şarkıyı söyler: "Dertsiz çoban, uyuyor musun hâlâ? / Daha yeni mi uyanıyorsun yoksa? / Koyunların dalmış ekinlere, / Hadi al kavalını eline de üfle, / Kavalın minik ağzından çıkan tek bir sesle / Zarar gelmeyecek koyunların hiçbirine."

bu yolunu kaybetmiş koyuna, emeğine karşılık tek metelik vermedi.

PROTEUS

Bu otlak bu kadar çok koyuna dar gelir.

SPEED

Otlak bu kadar doluyorsa, en iyisi siz kendi koyununuzun yanından ayrılmayın.

PROTEUS

Sürüden ayrıldığına göre sana ya kırk satır ya kırk katır.

SPEED

Hayır efendim, sadece mektubunuzu götürdüm, kırk lira fazla.

PROTEUS

Yanlış anladın, kapatmalı dedim; ağıla, ahıra...

SPEED

Hoppala, liradan mangıra... Bozdur bozdur harca... Üç katı bile sevgilerinize mektup götürmek için azdır.

PROTEUS

Peki ne dedi?

SPEED

(Kafasını sallar)

Evet.

PROTEUS

Kafasını mı salladı?.. “Evet” ne! Kafandan derdin mi var!

SPEED

Yanlış anladınız efendim. Ben başını salladı dedim. Siz “başını mı salladı” dediniz; ben de “evet” dedim.

PROTEUS

Bütün bu söylediklerin kafandan derdin olduğunu gösteriyor.

SPEED

Madem böyle anlama zahmetine katlandınız, bari emeğinize karşılık bunu siz kabul buyurun.

PROTEUS

Yok, yok mektubu götürmene karşılık o senin olsun.

SPEED

Öyle olsun, size katlanmak zorunda olduğumu hissediyorum.

PROTEUS

Ee, bana nasıl katlanacaksın bakalım?

SPEED

İnan olsun, mektubu doğru dürüst götürmeme karşılık, kafamdan zorun olmasından başka bir şey geçmedi elim.

PROTEUS

İşe bak, çok da hızlı cevap verirmişsin.

SPEED

Neye yarar, yine de sizin uyuşuk kesenize erişemiyorum.

PROTEUS

Hadi hadi, kısaca konuya gelelim. Ne dedi?

SPEED

Hele siz şu kesenizin ağzını açın, para da konu da birlikte ortaya çıksın.

PROTEUS

(*Para verir.*)

Pekâlâ, bu emeğin için. Söyle bakalım ne dedi?

SPEED

(*Paraya bakarak*)

Bu gidişle siz onu çok zor kazanırsınız efendim.

PROTEUS

Neden? Bunu tavrından mı anladın?

SPEED

Efendim, tavrından hiçbir şey anlamadım. Mektubu götürmeme karşılık bir duka altını bile vermedi. Sizin düşüncelerinizi ileten birine bu kadar insafsız davrandığına göre, korkarım kendi düşüncelerinde de size aynı insafsızlığı gösterecek. Ona saklayacağı bir şey yerine taş verin; çünkü çelik gibi sert.

PROTEUS

Ne dedi? Hiçbir şey söylemedi mi?

SPEED

Hayır, hayır. “Emeğine karşılık şunu al,” bile demedi. Cömertliğinizi göstermek için, bana üç metelik verdiniz, teşekkür ederim. Bundan sonra mektuplarınızı kendiniz götürürsünüz. İşte böyle. Efendime selamlarınızı söyleyim.

PROTEUS

Hadi git; git de felaketten koru gemini, Kaderin karada kuru bir ölüme sakladığı senin gibi biri Güvertede oldukça batmaz o çektiri.

(*Speed çıkar.*)

Daha düzgün bir haberci bulup göndermeliyim. Korkarım Julia’m böyle değersiz bir haberci eliyle geldi diye, Kabul etmeyecektir yazdıklarımı okumayı.

(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Verona. Julia’nın evinin bahçesi*)

(*Julia ile Lucetta girer.*)

JULIA

Şimdi artık yalnızız Lucetta,
Söyle, tavsiye eder misin âşık olmamı?

LUCETTA

Evet hanımım, yalnız körü körüne olmamak koşuluyla.

JULIA

Her gün çevremde pervane olup dil döken delikanlılar arasında

Hangisi âşık olmaya değer sence?

LUCETTA

Siz lütfen sayın isimlerini,
Ben de şu basit aklımla söyleyeyim düşüncemi.

JULIA

Yakışıklı Sir Eglamour hakkında ne düşünüyorsun?

LUCETTA

Hakkında hep iyi şeyler söylenen bir şövalye,
İnce ve zarif. Ama sizin yerinizde olsam,
Âşığım olmasını istemezdim.

JULIA

Ya zengin Mercatio?

LUCETTA

Servetine diyecek yok, ama kendisi şöyle böyle.

JULIA

Peki, kibar ve soylu Proteus'a ne dersin?

LUCETTA

Tanrım, aman Tanrım, ne çılgınlıklar var içimizde!

JULIA

Ne var? Ne diye telaşlandın onun adını duyunca?

LUCETTA

Kusurumu bağışlayın hanımım,
Benim gibi değersiz bir insanın,
Böylesine sevimli, soylu bir delikanlı için fikir yürütmesi
Çok utanç verici.

JULIA

Ötekiler için fikir yürüttün ama,
Sıra Proteus'a gelince iş neden değişti?

LUCETTA

Şundan: Birçok iyinin en iyisi o da, ondan.

JULIA

Neden?

LUCETTA

Kadınca bir duygu; onu böyle buluyorum,
Böyle düşünüyorum işte.

JULIA

Gönlümü ona kaptırmamı ister miydin?

LUCETTA

Gönlünüzü ona boşu boşuna kaptırdığınızı düşünmeye-
cekseniz, evet!

JULIA

Ama ötekilere nazaran, bana olan ilgisini hiç belli etmedi.

LUCETTA

Olsun, bana kalırsa, hepsinin içinde sizi en çok seven odur.

JULIA

Az konuşması sevgisinin azlığını gösterir.

LUCETTA

En uzun dayanan üstü kapatılan ateştir.

JULIA

Sevgisini göstermeyen sevmiyor demektir.

LUCETTA

Aslında sevgisini herkese duyuranlar en az sevenlerdir.

JULIA

Ah, ne düşündüğünü bir bilebilseydim.

LUCETTA

(*Bir kâğıt verir*)

Şu kâğıda bir göz gezdiriverin hanımım.

JULIA

(*Okur*)

“Julia’ya.” –Kimden, söyle.

LUCETTA

Okuyunca anlarsınız.

JULIA

Hadi söyle, kim getirdi bunu?

LUCETTA

Sir Valentin’in uşağı, sanırım Proteus’tan.

Size verecekti. Ama ben karşılayınca

Sizin adınıza aliverdim. Lütfen bağışlayın kusurumu.

JULIA

Namusum hakkı için, bu tam bir çöpçatanlık!

Aşk sözcüklerine yataklık etme cüretini mi gösterdin?

Gençliğime karşı tuzak kurmaya mı yeltendin?

Ama elbette, bu çok kârlı bir iş,

Sen de bu hizmete tam tamına uygunsun.

Al şu kâğıt parçasını, geri gönderilmesini sağla,
Yoksa bir daha gözüme görünme.

LUCETTA

(*Mektubu alır*)

Aşk istirhamına kızgınlık değil, başka cevaplar yaraşır.

JULIA

Sen hâlâ burada mısın?

LUCETTA

Evet, düşünüp taşınasınız diye.

(*Çıkar.*)

JULIA

Doğrusu bir göz atmak isterdim şu mektuba.

Kusurundan dolayı azarladıktan sonra

Onu geri çağırmak ayıp olur.

Ne kadar da aptal, benim genç bir kız olduğumu bile bile,

Mektubu gözüme sokması şart mıydı!

Kızlar, “evet” diyecekleri şeye utangaçlıktan “hayır” derler!

Of of... Ne kadar terstir şu çılgın aşk,

Huysuz bir bebek gibi dadısını tırmalar

Az sonra da uysallıkla cezasını kabul eder!

Yanımda kalmasını çok istediğim anda,

Nasıl da kabaca azarlayıp kovdum Lucetta’yı!

İçimdeki sevinç yüreğimi gülmeye zorlarken

Nasıl da becerdim kaşlarımı öfke ile çatmayı!

Cezam Lucetta’yı geri çağırmak olmalı,

Deminki çılgınlığım için ondan af dilemeliyim.

Hey, Lucetta!

(*Lucetta girer.*)

LUCETTA

Bir şey mi istediniz hanımefendi?

JULIA

Yemek vakti yaklaştı mı?

LUCETTA

Keşke yaklaşıydı. Hiç olmazsa,

Öfkenizi hizmetçinizden değil, yediklerinizden çıkarırdınız.
(Yere bir kâğıt düşürür ve eğilip alır.)

JULIA

Nedir o yerden bu kadar dikkatle aldığın şey?

LUCETTA

Hiçbir şey.

JULIA

Neden eğildin, öyleyse?

LUCETTA

Düşürdüğüm kâğıdı almak için.

JULIA

Ee, o kâğıt hiç mi?

LUCETTA

Beni hiç ilgilendirmiyor.

JULIA

O zaman bırak da kimi ilgilendiriyorsa o alsın.

LUCETTA

Hanımfefendi, kötü bir çevirmene düşmediği takdirde,
İmkân yok ilgili olduğu konuda aldatmasına.

JULIA

Âşıklarından biri sana kafiyeli bir şeyler yazmış olmalı.

LUCETTA

Bir makama uydurup söyleyeyim diye,
Siz bana bir hava bulun,
Hanımfefendi, notaya uydurmasını bilirler..

JULIA

Böyle havai şeyler için pek değil,
En iyisi, “Havai Aşk” şarkısına uydurup söyle.

LUCETTA

Ama böyle hafif bir havaya uymayacak kadar ağır ve
önemli.

JULIA

Ağır ve önemli mi? Hiç kuşkusuz, aynı öyle bir nakaratı
da vardır.

LUCETTA

Evet, hem de melodik, eğer şarkıyı siz söylerseniz.

JULIA

Sen niye söylemiyorsun?

LUCETTA

Ben o kadar yükseklerle çıkamam.

JULIA

(Kâğıdı alarak)

Bakalım şu şarkına. Ee nasıl, küçük hanım!

LUCETTA

Siz sonuna kadar devam edin bu makamla,
Ama yine de ben bu melodiden pek hoşlanmadım.

JULIA

Hoşlanmadın mı?

LUCETTA

Dedim ya, benim için çok yüksek.

JULIA

Küçük hanım, sen de pek patavatsızsın.

LUCETTA

Olmadı, şimdi de sesiniz çok pes.
Ansızın bu kadar inince ahengi bozdunuz.
Şarkınızı doğru söyleyebilmek için orta tondan gitmelisiniz.

JULIA

Ama terbiye edilmemiş bas sesin orta tonu bastırıyor.

LUCETTA

Öyle, Proteus için bas sesi öneririm.

JULIA

Gevezelik ederek daha çok sıkılmak istemiyorum.

İşte cevabım!

(Mektubu yırtar ve yere atar;

Lucetta yırtılan kâğıt parçalarını toplamaya başlar.)

Hadi git artık, bırak şunları toplamayı da.

Böyle toplamaya kalkarsan daha çok öfkeli olacaksın
beni.

LUCETTA

Hoşlanmamış gibi yapıyor. Ama ikinci bir mektupla
Yeniden öfkelenmekten çok hoşlanacağı belli.

(Çıkar.)

JULIA

Ah, keşke gerçekten öfkelenebilseydim buna!
Kırılalı eller, nasıl da kıydınız bu sevgi sözcüklerine!
İnsafsız eşekarıları, bu kadar tatlı bir balla beslenesiniz diye
Bu balı veren arıları nasıl da öldürebildiniz iğnenizle!
Kendimi bağışlatmak için her kâğıt parçasını öpmeliyim.
(Yerden birkaç parça alır.)

İşte bunda “iyi yürekli Julia” diye yazılı. Ah hayır,
acımasız Julia,
Nankörlüğünü cezalandırmak için adını sivri kayalara
fırlatıp atıyorum,
O boş gururunu küçümseyerek çiğneyip geçiyorum.
Bunda da, “aşkla yaralı Proteus” yazıyor.
Zavallı yaralı ad, yaran tamamen kapanana kadar
Gönlüm senin yatağın olsun;
Onu iyileştirici bir öpüşle yokluyorum işte!
Ayrıca iki üç yerde daha “Proteus” denilmiş.
İyi yürekli rüzgâr sakınleş! Tek sözcüğü bile uçurma
Bu mektuptaki her sözcüğü buluncaya dek, benim adım
dışında.
Bir kasırğa alsın adımlı sivri, korkunç, kederli bir kayaya
vursun,

Oradan fırlatsın atsın kudurmuş denize.
Hah işte... Şunda adı iki kez yazılmış tek bir satırda:
“Zavallı yapayalnız Proteus’tan, kederli Proteus’tan
tatlı Julia’ya.”

Bunu yırtıp atmalıyım... ama hayır, sızlanıp inleyen kişi
Bunu güzel bir biçimde eşleştirdiğine göre yırtmayacağım.
Aksine onları birbiri üzerine katlayacağım.
Şimdi artık öpüşün, koklaşın, atışıp çekişin, dilediğinizi
yapın.

(*Lucetta girer.*)

LUCETTA

Yemek hazır hanımım, babanız sizi bekliyor.

JULIA

Peki, gidelim.

LUCETTA

Peki ama, yerdeki bu kâğıt parçaları

El âleme her şeyi ilan etmek için böyle mi kalacak?

JULIA

Senin için önemliyse toplayıver.

LUCETTA

Olmaz, onları toplamak istediğimde azar işitmiştim.

Ama yine de orada kalıp üşümesinler diye toplamalıyım.

(*Yerde kalan kâğıt parçalarını toplar.*)

JULIA

Bakıyorum da bunlara karşı ilgin epeyce fazla.

LUCETTA

Evet hanımım, gördüğünüzü söyleyebilirsiniz;

Gözlerim kapalı sansanız da ben çok şeyler görebiliyorum.

JULIA

Hadi hadi... Gidelim mi artık?

(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Verona. Antonio'nun evinde bir oda*)

(*Antonio ile Pantino girer.*)

ANTONIO

Söylesene Pantino, kardeşimin sütunlu yolda

Ciddi ciddi anlattıkları neydi sana?

PANTINO

Yeğeni Proteus'tan, yani oğlunuzdan söz ediyordu.

ANTONIO

Neden, ne olmuş ona?

PANTINO

Diyor ki, daha az tanınan, daha itibarsız aileler
Oğullarını ilerlesin, yükselsin diye dışarlara gönderiyorlar:
Kimi şansını savaş alanlarında arıyor,
Kimi uzaklardaki adaları keşfediyor,
Kimi öğrenim için önemli üniversitelere giriyor.
Buna karşılık efendimizin oğlunun gençliğini evde
harcamasına

Katlanışına şaşırdığını söylüyor.
Oysa oğlunuz Proteus'un bunların herhangi birini
Ya da hepsini başarabilecek yetenekte olduğunu belirtiyor.
Bütün zamanını evde geçirmesi
Henüz gençken onu yolculuklardan alıkoyuyor;
Bu ise yaşına yaraşmayan bir eksikliktir diyor.
Bu duruma artık göz yummamanız için
Benim sizi sıkıştırmamı istiyor.

ANTONIO

Gerek yok beni sıkıştırmama,
Bu konu üzerinde çok ciddi bir biçimde düşünüyorum
Bir aydan bu yana.
Boşa zaman kaybettiğinin farkındayım;
Dünyayı dolaşıp feleğin çemberinden geçmedikçe
Olgunlaşıp tam bir adam olamayacağı sonucuna vardım.
Deneyim çaba ve çalışma ile edinilir,
Zamanın hızlı akışı içinde mükemmelleşir.
Ee, şimdi söyle bakalım,
Onu gönderecek en uygun yer neresi?

PANTINO

Efendimiz, her halde arkadaşı genç Valentine'in
Sarayda, İmparator'un⁵ yanında bulunduğunu
biliyorlardır.

5 Burada Shakespeare'in "imparator" dediği Milano Dükü'dür. Metinde bazen "imparator", bazen de "dük" denmiştir. Yazıldığına göre V. Charles, aynı zamanda Kutsal Roma İmparatoru olarak Milano Dukalığı'nı da yönetiyordu. Shakespeare'in gençken yazdığı bu oyunda bu yüzden bir karışıklık olmuş olabilir.

ANTONIO

Evet, gayet iyi biliyorum.

PANTINO

Efendimiz onu saraya gönderseler diyorum.

Orada turnuvalara, yarışmalara⁶ katılır,

Değerli sohbetler eder, soylularla ilişki kurar.

Gençliğine ve soyluluğuna yakışacak her türlü eğitimi alır.

ANTONIO

Tavsiyeni beğendim. Doğru söyledin.

Ne kadar beğendiğimi göstermek için hemen halledeceğim;

En kısa zamanda oğlumu imparatorun sarayına
göndereceğim.

PANTINO

Eğer efendimiz uygun bulurlarsa yarın olabilir,

Don Alphonso öteki saygıdeğer soylu gençlerle birlikte,

Saygılarını göstermek, hizmetlerini imparatorun

buyruklarına sunmak üzere,

Saraya gidiyorlar.

ANTONIO

Bu iyi işte, iyi yol arkadaşları. Proteus da onlarla gider.

(Proteus okuyarak girer.)

Tam zamanında geldi. Hadi, ona haberi verelim.

PROTEUS

(Kendi kendine)

Tatlı sevgili, tatlı satırlar, tatlı hayat!

İşte onun el yazısı, gönlünün elçisi;

İşte onun aşk yemini, onurunun güvencesi.

Ne olurdu, babalarımız aşkımızı alkışlasalardı

Mutluluğumuzu onaylayıp mühürleselerdi.

Ah kutsal Julia!

ANTONIO

Nedir o? O okuduğun mektup?

⁶ Genç soyluların beden eğitimi için 16. yüzyılda da düzenlenen orta çağdan kalma turnuvalar ve yarışmalar.

PROTEUS

Hiç lordum, Valentine'den gelen birkaç selam kelâm,
Yanından gelen bir dost getirdi.

ANTONIO

Ver onu bana, bakalım ne haberler var.

PROTEUS

Pek haber yok lordum. Yalnızca ne kadar mutlu günler
geçirdiğini,
İmparator tarafından ne kadar sevildiğini,
Her gün nasıl lütfuna mazhar olduğunu yazıyor.
Güzel talihinin ortağı olmam için yanında bulunmamı
diliyor.

ANTONIO

Peki sen onun bu dileğini nasıl karşılıyorsun?

PROTEUS

Onun dostça dileğine değil,
Siz efendimizin isteğine bağlı biri olarak.

ANTONIO

Benim isteğim de onun dileğiyle oldukça benzer.
Ansızın karar verdiğimi sanma,
Bir şeye karar verdim mi yaparım, bu da kesindir.
İmparatorluk sarayında Valentine ile birlikte
Bir süre kalmanı kararlaştırdım.
Ailesi ona cep harçlığı olarak ne veriyorsa
Ben de aynısını vereceğim sana.
Yarın hazır ol yola çıkmaya.
İtiraz istemem, kesindir kararım.

PROTEUS

Lordum bu kadar kısa bir sürede hazırlanamam.
Bir iki günlük bir mühlet lütfediniz.

ANTONIO

Bana bak, ihtiyacın olanları arkadan göndeririz.
Daha fazla zaman kaybına gerek yok;
Yarın yola çıkacaksın...

Pantino, sen de onun yol hazırlığını hızlandırmalısın.
(*Antonio ve Pantino çıkar.*)

PROTEUS

Al bakalım, yanma korkusuyla ateşten kaçındım,
Serinlemek için denize koştum, boğuldum,⁷
Aşkıma karşı çıkar diye
Julia'nın mektubunu babama göstermeye korktum,
Oysa aşkıma karşı en büyük çıkışı
Kendi bahanemin verdiği fırsattan yararlanarak yaptı.
Ah, bu aşkın baharı ne kadar da benziyor
Bir nisan gününün güvenilmez parlaklığına,
Bir bakıyorsun, güneşin bütün güzelliği ortada,
Derken bir bulut gelip karartıyor her şeyi.
(*Pantino girer.*)

PANTINO

Efendim Proteus, babanız sizi çağırıyor.
Acelesi var. Lütfen hemen yanına gidiniz.

PROTEUS

Gitmeyip de ne yapacağım, gönlüm uyacak buyruğuna,
(*Kendi kendine*)
Ama içinden binlerce kez “hayır” diyor buna.
(*Çıkarlar.*)

7 Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak anlamında.

II. Perde

1. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayında bir oda)

(Valentine ve elinde bir eldivenle Speed girer.)

SPEED

Efendim, eldiveniniz.

VALENTINE

Benim değil. Benimkiler elimde.

SPEED

Bu da sizinki olabilir, tek kalmış çünkü.

VALENTINE

Ver bir göreyim. Evet, bu gerçekten benim.

Kutsal bir şeyi bezeyen tatlı bir süs bu!

Ah, Sylvia, Sylvia!

SPEED

(Seslenerek)

Madam Sylvia, Madam Sylvia!

VALENTINE

Ne oluyor sana?

SPEED

Bizi işitecek kadar yakında değil de ondan efendim.

VALENTINE

Peki ama kim söyledi sana onu çağırasın diye?

SPEED

Siz efendim, yoksa ben mi yanlış anladım.

VALENTINE

Sen hep böyle ileri gidersin.

SPEED

Ama geçenlerde geri kaldığım için azarlamıştınız beni.

VALENTINE

Hadi oradan. Söyle bakalım, Madam Sylvia'yı tanıyor musun?

SPEED

Efendimizin âşık oldukları hanım mı?

VALENTINE

Âşık olduğumu da nerden çıkardın?

SPEED

Meryem adına, şu özel emarelerden çıkardım: Bir kere siz de Sir Proteus gibi hoşnutsuz bir halde kollarınızı kavuşturuyorsunuz, sonra saka kuşu gibi aşk şarkıları mırıldanıyorsunuz, vebaya yakalanmış gibi yalnız dolaşıyorsunuz, alfabesini kaybetmiş bir ilkokul öğrencisi gibi iç çekiyorsunuz, ninesini yeni gömmüş bir genç kız gibi gözyaşı döküyorsunuz, oruç tutan biri gibi perhiz yapıyorsunuz, soyulmaktan korkar gibi uyanık kalıyorsunuz, Ermişler Günü'ndeki dilenciler gibi sızlanıp yakınarak konuşuyorsunuz. Oysa güldüğünüzde horoz gibi ötmek, yürürken aslan gibi yürümek âdetinizdi. Orucunuzu hep akşam yemeğinden hemen sonra tutardınız, üzgün melûl bakmanız parasızlık yüzündendi. Ama şimdi bir sevgili yüzünden çok değiştiniz. Şimdi size bakıyorum da, efendim olduğunuza bir türlü inanasım gelmiyor.

VALENTINE

Bütün bunları mı görüyorsun bende?

SPEED

Dış görünüşünüzde bunlar göze çarpıyor.

VALENTINE

Dış görünüşümde mi? İmkânsız.

SPEED

Dış görünüşünüz mü? Dış görünüşünüz olmasa bunlar elbette anlaşılmaz. Zaten böylesine saf olmasaydınız kimse göremezdi. Ama bu çılgınlıklarınız içinizde de olsa dışınıza vuruyor ve bir idrar kabındaki su gibi parıldıyor. Öyle apaçık ki, size bakan biri hekimse hemen hastalığınızın teşhisini koyar.

VALENTINE

Bırak bu lafları da söyle, Leydi Sylvia'mı tanıyor musun?

SPEED

Hani akşam yemekte gözlerinizi ayırmadığınız hanım mı?

VALENTINE

Bunu da mı gördün? Evet, o.

SPEED

Hayır efendim, tanımıyorum.

VALENTINE

Durmadan ona bakmamdan o olduğunu anlıyorsun ama, nasıl oluyor da tanımadığını söylüyorsun?

SPEED

Sizce çirkin değil mi efendim?

VALENTINE

Bilakis sadece güzel değil, hem de çok zarif ve güzel.

SPEED

Efendim, ben de bunun farkındayım.

VALENTINE

Neyin farkındasın?

SPEED

Güzel, ama sizin ona davrandığınızdan daha güzel değil.

VALENTINE

Demek istediğim: Onun göz alıcı bir güzelliği, sonsuz bir zarafeti var.

SPEED

Çünkü biri boyalı, ikincisi ise hesaba gelmez.

VALENTINE

Ne boyası? Nasıl hesaba gelmez?

SPEED

Meryem hakkı için efendim, onu güzelleştirmek için boya gerekli, bu yüzden hiç kimse onun güzelliğinin değerini veremez.

VALENTINE

Beni saymıyor musun? Ben onun güzelliğine değer veriyorum.

SPEED

Siz onu güzelliğini kaybettiğinden beri görmediniz ki.

VALENTINE

Ne zaman güzelliğini kaybetti?

SPEED

Siz ona âşık olalı beri.

VALENTINE

Onu ilk gördüğümünden beri seviyorum, hâlâ da çok güzel buluyorum.

SPEED

Eğer onu seviyorsanız, onu göremezsiniz ki.

VALENTINE

Neden?

SPEED

Aşkın gözü kördür de ondan. Ah, keşke benim gözlerim sizde olsaydı ya da dizbağlarını bağlamadan gittiği için Proteus'a çıkıştığınız zamanki o gören gözleriniz yerinde olsaydı!

VALENTINE

Ya o zaman ne görürdüm?

SPEED

Bugünkü çılgınlığınızı ve onun güzelliğini kaybettiğini. Sir Proteus âşık olduğu için dizbağlarını unutmuştu; siz de âşık olduğunuz için çorap giymeyi unutuyorsunuz.

VALENTINE

Belki sen de âşıksındır ha evlat; geçen sabah ayakkabılarımı temizlemeyi unutmuşsun.

SPEED

Doğru efendim, yatağıma âşıktım. Sağ olun, siz beni bir güzel dövüp attınız âşığımın kollarından; sizin aşkınız hakkında bu kadar cüret göstermemin nedeni de bu.

VALENTINE

Sonuçta ona büyük bir ilgi duyuyorum.

SPEED

Duymayı dinlemeyi bırakırsanız ilginiz de azalır.

VALENTINE

Dün gece sevdiği biri için bazı dizeler yazmamı istedi.

SPEED

Yazdınız mı bari?

VALENTINE

Evet.

SPEED

Kör topal bir şey olmuştur.

VALENTINE

Hayır delikanlı, elimden geldiğince güzel yazdım. Sus, işte geliyor.

(Sylvia girer.)

SPEED

(Kendi kendine)

Ne mükemmel bir kukla oyunu! Ne eşsiz bir kukla!

Şimdi efendim başlar onu oynatmaya.

VALENTINE

Madam, binlerce günaydın size.

SPEED

(Kendi kendine)

İyi akşamlar! İşte milyon çeşit yapmacık tavır sana.

SYLVIA

Kölemiz⁸ Sir Valentine, size de iki bin kere günaydın!

SPEED

(Kendi kendine)

8 O dönemde kadınlar âşıklarına böyle hitap ederlerdi.

Bizimki kadına ilgisini gösterecekken, kadın ona faiziyle fazlasını veriyor.⁹

VALENTINE

Emirlerinize uyarak istediğiniz mektubu yazdım,
Gizli ve adsız dostunuza
Oysa siz leydime karşı görevim olmasaydı hiç yazmazdım,
Elim varmazdı yazmaya.
(*Sylvia'ya yazdığını verir.*)

SYLVIA

Teşekkür ederim, benim ince ruhlı kölem.
Çok ustaca yazıldığı belli.

VALENTINE

İnanın, madam bilmediğim için kime gideceğini,
Kendimi zorlayarak, duraksayarak yazdım,
Gelişigüzel şöyle bir şeyler karaladım.

SYLVIA

Belki verdiğim zahmeti fazla buldunuz.

VALENTINE

Hayır madam, eğer yine yardımımı isterseniz,
Emredin, bunun bin katını sizin için yazayım,
bununla birlikte...

SYLVIA

Çok güzel noktalanınız. Gerisini ben getireyim:
Bununla birlikte, adını söylemeyeceğim.
Bununla birlikte, pek de aldırmiyorum.
Bununla birlikte, siz bu mektubu geri alın.
(*Mektubu tekrar uzatır*)
Bununla birlikte, yine de teşekkür ederim.
Yani sizi bir daha rahatsız etmemek niyetindeyim.

SPEED

(*Kendi kendine*)
Bununla birlikte, edeceksiniz; daha birçok kez.

9 Burada Shakespeare'in "interest" sözcüğü ile yaptığı bir söz oyunu var: Valentine'in Sylvia'ya olan "ilgi"si için kullandığı sözcüğü, Sylvia'nın "iki bin günaydın" diye selamlaması üzerine bu kez "faiz" anlamıyla kullanıyor.

VALENTINE

Madam, ne demek istiyorsunuz? Beğenmediniz mi yoksa?

SYLVIA

Evet, beğendim, dizeleriniz çok ustaca yazılmış,
Ama madem isteksizce yazdınız, geri alın,
Evet evet, alın.

(Mektubu uzatır.)

VALENTINE

Madam, onu sizin için yazdım.

SYLVIA

Evet, evet, benim ricam üzere yazdınız efendim,
Ama artık istemiyorum. Sizin olsun.
Daha coşkulu ve dokunaklı yazılsın isterdim.

VALENTINE

(Mektubu alır.)

Sizi memnun etmek için leydim, yenisini yazacağım

SYLVIA

Yazılması bitince, benim adıma bir kez okuyunuz;
Beğenirseniz iyi, beğenmezseniz yine iyi.

VALENTINE

Beğenirsem madam, ne yapayım?

SYLVIA

Ee, beğenirseniz emeğinize karşılık sizde kalsın.
Hoşça kalın, kölemiz!

(Çıkar.)

SPEED

(Kendi kendine)

Görülmemiş bir muziplik,
İçyüzüne varılamaz, fark edilemez cinsten,
İnsanın yüzündeki burun gibi;
Ya da çan kulesinin çatısındaki rüzgârgülü gibi...
Efendim ona karşı çok istekli, o da talibine ders veriyor,
Onun öğrencisi olarak onun eğitmeni.
Akıllıca bir plan! Daha iyisi duyulmuş şey mi?

Efendim, hem şairlik etsin,
Hem de mektubu yine kendisine yazmış olsun!

VALENTINE

Hey efendi, ne o kendi kendine mi konuşuyorsun?

SPEED

Hayır, kafiye düşürmeye çalışıyordum. Konuşmayı size bıraktım.

VALENTINE

Ne yapmak için?

SPEED

Madam Sylvia'nın temsilcisi olmak için.

VALENTINE

Kime?

SPEED

Kendinize. O tavrıyla size olan ilgisini gösterdi, sizin haberiniz yok.

VALENTINE

Ne tavrı?

SPEED

Hadi, mektupla diyelim.

VALENTINE

Ne yani, bana mektup yazmadı ki!

SPEED

Onun yazmasına ne gerek var. Siz o mektubu kendi kendinize yazdınız ya! İnceliği sezmediniz mi?

VALENTINE

İnan, sezmedim.

SPEED

İşte buna inanamam efendim. Ciddi olduğunu da sezmediniz mi?

VALENTINE

Bana kızgın sözlerden başka bir şey vermedi.

SPEED

Nasıl vermedi? Verdi, size mektubu verdi.

VALENTINE

O dostuna yazdığı mektuptu.

SPEED

İşte o mektubu size verdi. İş burada bitti.

VALENTINE

Bunun altından kötü bir şey çıkmasa bari.

SPEED

Garanti veririm, çıkmaz; çünkü birçok kez yazdınız ona,
Ama utangaç olduğundan ya da vakit bulamadığından
Yanıtlayamadı sizi. Öyle ya,
Herhangi bir habercinin içindekileri bilmesinden korktu,
Böylece sevdiği adama yazılacak mektubu
Onu seven adama yazdırdı.
Nasıl kitap gibi konuştum, değil mi?
Çünkü bütün bunları kitapta okudum.
Niçin daldınız efendim? Yemek zamanı.

VALENTINE

Ben gıdamı aldım.

SPEED

Anlıyorum; ama bakın efendim,
Bukalemun âşık hava ile doyar belki
Ama ben doğru dürüst şeylerle beslenmeyi
Seve seve kabul ederim.
Sevgiliniz gibi olmayın!
Hadi kımıldayın, canlanın biraz!
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Verona. Julia'nın evinde bir oda)

(Proteus ile Julia girer.)

PROTEUS

Sabırlı ol sevgili Julia.

JULIA

Başka çare yoksa olmalıyım.

PROTEUS

Fırsat bulur bulmaz döneceğim.

JULIA

Sözünüzden dönmezseniz, çabuk dönersiniz.

Julia'nın anısı için bunu alın

(Bir yüzük verir.)

PROTEUS

Öyleyse değiş tokuş yapalım, siz de bunu alın.

(O da Julia'ya bir yüzük verir.)

JULIA

Bu anlaşmayı da kutsal bir öpüşmeyle¹⁰ mühürleyelim.

PROTEUS

İşte elim, sonsuza dek bağlılığımı göstermek için size.

Julia'm, herhangi bir gün sizin hasretinizi çekmediğim

Bir saat bile geçirirsem eğer,

Hemen ardından korkunç bir felaket cezalandırsın beni

Aşkımı unuttum diye.

Geç kaldım, babam bekliyor beni. Cevap verme.

Şimdi med zamanı¹¹ –ama bu gözyaşlarının meddi

olmamalı;

Böyle bir med gerektiğinden fazla alıkoyar beni.

Hoşça kal Julia!

(Julia çıkar.)

Ne? Tek bir söz bile etmeden gitti!

Gerçek aşk böyledir işte.

Konuşamaz insan. Onu güzelleştiren sözler değil,

hareketlerdir.

(Pantino girer.)

PANTINO

Sir Proteus, sizi bekliyorlar.

10 Bu kutsal öpücük birbirinin ellerini tutarak yapıldı. Bu bir çeşit nişanlanma durumuydu, bundan sonraki evre evlenmeydi. Aslında bu tanıkların önünde olurdu.

11 O dönemde denizciler yelken açıp limandan çıkabilmek için denizin yükselmesini beklerdi.

PROTEUS

Sen git, ben hemen geliyorum.

(*Kendi kendine*)

Yazık, bu ayrılık zavallı âşıkları dili tutulacak kadar çarptı.

(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Verona. Bir sokak*)

(*Lance, gözleri yaşlı, köpeği Crab ile girer.*)

LANCE

Ben ağlamayı kesene kadar herhalde bir saat daha geçecek. Zaten Lance ailesinin hepsi de sulu gözlü değil mi! Ben de “Uğursuz Evlat”¹² gibi payıma düşeni aldım; efendim Proteus ile imparatorluk sarayına gidiyorum. Galiba köpeğim Crab dünyadaki köpeklerin en duygusuzu, en tersi. Annem ağlıyor, babam hayıflanıyor, kız kardeşimin gözleri yaşlı, hizmetçi uluyor, kedimiz patilerini ovuşturup duruyor, yani bütün ev halkı şaşkınlık içinde; gelgelelim bu acımasız it bir damla yaş dökmüyor. Taş gibi, hiç su görmemiş çakıl taşı gibi. İçinde bir köpeğinkinden fazla acıma denen şey yok. Bir Yahudi bile ağlardı¹³ bu ayrılığa. Gözleri görmeyen büyükanam bile gidiyorum diye, dikkat edin buna, gözlerini kör edercesine ağladı. Durun, sizin için bu durumu daha iyi canlandırayım.

(*Pabuçlarını çıkarır.*)

Şu pabuç, babam... yok hayır, şu sol tek babam... Hayır

12 Lance burada “*Prodigal Son* = Hayırsız Evlat” yerine, “*Prodigious Son* = Uğursuz Evlat” diyerek anlamı değiştirmiş oluyor. *Prodigal Son*, *İncil*’in Luka 15 bölümünde anlatılan oğula bir göndermedir.

13 Shakespeare döneminin “*It would make a Jew rue* = Buna bir Yahudi bile acırdı” özdeyişinden Yahudi düşmanlığının varlığı anlaşılıyor. Buna karşın Shakespeare *Venedik Tacin*’nde onun da herkes gibi olduğunu göstermeye çalışmıştır: “Benim de kanım sizinki gibi akamaz mı?” der Shylock.

sol tek annem. Hayır, o da değil... Evet evet, bunun tabanı yıpranmış; tabanı delik olan annem, öteki de babam. Şimdi, bu değnek kız kardeşim. Dikkat! Bir zambak kadar beyaz, bir peri değneği kadar incecikdir. Bu şapka da hizmetçi Nan olsun. Ben de köpek –Hayır, köpek kendisi– ama yine de köpek olayım. Oof köpek benim, ben kendimim... Evet böyle işte... Şimdi babama yaklaşıyorum, “Babacığım hayır dualarını esirgeme.” Şimdi bu pabuç ağlayıp konuşmayacak mı? Babamı öpmem gerekmez mi?

(Pabucunun bir tekini öper.)

İşte ağlıyor. Sonra anamın yanına geliyorum. Ah, bari birkaç kelime etse, kadın işte! Neyse, onu da öpüyorum.

(Pabucun öteki tekini de öper.)

Bakın göğsü nasıl kalkıp iniyor. Sonra kız kardeşime gidiyorum. Görün bakın nasıl iç geçiriyor! Bütün bunlar olup biterken şu it ne bir tek damla gözyaşı döküyor ne de konuşuyor. Bir de beni görün, gözyaşlarım tozu toprağı nasıl bastırıyor.

(Pantino girer.)

PANTINO

Lance hadi, hadi! Doğru gemiye! Efendin yerleşti bile. Çabuk koş, gemi demir almak üzere. Ne var? Neye ağlayıp duruyorsun sen? Koş hadi eşek herif. Biraz daha buralarda oyalanırsan meddi kaçıracaksın.

LANCE

Methi kaçırısam bir şey olmaz, hiçbir zaman methine¹⁴ mazhar olamadım ki.

PANTINO

Meddine mazhar olamadım da ne demek?

LANCE

Canım şu vefasız köpeğim Crab’i kastediyorum.

¹⁴ Yazar burada okunuşları aynı olan “*tide* = med” ile “*tied* = bağlı, bağlanmış” sözcükleriyle sözcük oyunu yapmaktadır. Türkçede bunu “med” ve “metih” sözcükleriyle karşıladık.

PANTINO

Salak herif. Meddi kaçıracaksın, yani meddi kaçırırsan yolculuğu kaçıracaksın; yolculuğu kaçırmakla efendini kaçıracaksın. Ona hizmet etmeyi kaçırırsan, işinden olacaksın...

(*Lance, Pantino'nun ağzını kapatır*)

Ne diye ağzımı kapatıyorsun?

LANCE

Korkudan... Ya nefes tüketirken dilini kaçırırsan!

PANTINO

Nereye kaçırırım ki?

LANCE

Nefes almadan konuşurken ya hap gibi dilini yutarsan!

PANTINO

Ben zaten çoktan hapi yutmuşum.¹⁵

LANCE

Med zamanı, yolculuk, efendim, işim, hepsi kaçacakmış. Bana baksana sen; ırmak kurusa onu gözyaşlarımla doldurabilirim. Rüzgâr dursa, gemiyi iç çekişlerimle yürütebilirim.

PANTINO

Hadi hadi kımıl! Beni buraya seni çağırmam için yolladılar.

LANCE

Efendi beni, cüret edebildiğin herhangi bir adla çağırabilirsin.

PANTINO

Geliyor musun?

LANCE

Geliyorum.

(*Çıkarlar.*)

15 Yazar burada okunuşları aynı olan “*tale* = masal” ile “*tail* = kuyruk” sözcükleriyle sözcük oyunu yapmaktadır. Türkçeye bunu dönüştürerek aktardık.

4. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayında bir oda)

(Valentine, Sylvia, Thurio ve Speed girer.)

SYLVIA

Kölemiz!

VALENTINE

Sevgilim?

SPEED

Sir Thurio ters ters size bakıyor efendim.

VALENTINE

Sevdiğindendir evlat.

SPEED

Size olan sevgisinden değil herhalde.

VALENTINE

Öyleyse sevgilime duyduğu sevgidendir.

SPEED

Onu bir okşamanız doğru olurdu.

SYLVIA

(Valentine'e)

Sevgili kölem, durgunsunuz.

VALENTINE

Gerçekten de madam, öyle görünüyorum.

THURIO

Olmadığınız gibi görünebilir misiniz?

VALENTINE

Belki.

THURIO

Sahtekârlar da böyledir.

VALENTINE

Siz de öylesiniz.

THURIO

Olmadığım ne gibi görünüyorum?

VALENTINE

Akıllı gibi.

THURIO

Peki, öyle olmadığımın kanıtı?

VALENTINE

Budalalığınız.

THURIO

Budalalığımı nerden çıkarıyorsunuz?

VALENTINE

Ceketinizden.

THURIO

Ceketim kolsuz da olsa bedenime tam oturur.

VALENTINE

Zaten budalalığınız da öyle.

THURIO

Ne dediniz?

SYLVIA

Yoksa öfkelenediniz mi Sir Thurio? Birden renginiz değişti.

VALENTINE

Hoş görün madam. Kendileri bukalemun cinsindendir.

THURIO

Ama havanızda yaşamaya değil, kanınızla beslenmeye niyetli bir bukalemun.

VALENTINE

Söyleyeceğinizi söylediniz.

THURIO

Evet efendim. Bu seferlik bu kadar.

VALENTINE

Zaten çok iyi bilirim, siz başlamadan bitirirsiniz.

SYLVIA

İnce bir söz düellosu centilmenler, hem de çabucak alev alan cinsten.

VALENTINE

Gerçekten öyle madam. İlhamı verene teşekkür ederiz.

SYLVIA

Kimmiş o, kölemiz?

VALENTINE

Siz tatlı hanımefendi, barutu siz ateşlediniz. Sir Thurio da nüktelerini sizin bakışlarınızdan ödünç aldı. Aldığını da uygun bir biçimde harcıyor.

THURIO

Efendim, her sözüme bir karşılık verirsiniz sizin nüktelerinizi iflas ettiririm.

VALENTINE

Farkındayım efendim. Koca bir söz hazineniz var; ama adamlarınıza verecek başka varlığınız olmadığını sanıyorum. Onların hırpani üniformalarından karınlarını sizin kuru sözlerinizle doyurdıkları anlaşılıyor.

SYLVIA

Artık yeter beyler. İşte babam geliyor.
(Dük girer.)

DÜK

Kızım Sylvia, bakıyorum da sımsıkı kuşatılmışsın...
Sir Valentine babanızın sağlığı iyiymiş.
Ya dostlarınızdan iyi haberler getiren bir mektuba
ne dersiniz?

VALENTINE

Lordum, minnetle karşılarım
Oradan iyi haberler getiren herhangi birini.

DÜK

Memleketliniz Sir Antonio'yu tanır mısınız?

VALENTINE

Evet yüce lordum, o centilmeni iyi tanırım;
Çok itibarlı, adına yaraşır bir kişidir.

DÜK

Bir oğlu da var değil mi?

VALENTINE

Evet yüce lordum, babasının onuruna, şanına
Yakışan bir delikanlıdır.

DÜK

Onu iyi tanır mısınız?

VALENTINE

Kendimi tanıdığım gibi,
Çocukluğumuzdan bu yana her saatimiz birlikte geçti.
Gerçi ben biraz haylazdım, boş gezenin boş kalfasıydım,
Meleklerle yaraşır mükemmeliyeti edinmek yerine,
Gençlik yıllarımdan değerli kazançlarını ihmal ettim.
Ama Sir Proteus –adı budur– zamanını yararlı bir biçimde
kullandı:

Yaşça genç, ama kafaca olgun biridir;
Kafaca henüz yaşlanmamış da olsa, düşüncelerinde
yetişkindir.

Kısacası –onu ne kadar översen öveyim
Övgüler onun değerinin çok altında kalır–
Beden ve akıl olarak kusursuzdur,
Bir centilmeni centilmen yapan bütün erdemleri kendinde
toplamıştır.

DÜK

Bak efendi, eğer bu genç söylediklerini doğru çıkarırsa,
Hem bir imparatoriçenin gözdesi olmaya layıktır
Hem de bir imparatora danışmanlık yapmaya.
İşte bu delikanlı önemli kişilerin tavsiyeleriyle bana geldi,
Zamanını bir süre burada geçirmek istediğini söyledi.
Sanırım bu haberim hiç de hoşlanmayacağın bir şey değil.

VALENTINE

Eğer bir şey dileyecek olsaydım, bunu dilerdim.

DÜK

Öyleyse onu değerine yakışan bir biçimde karşılayın.
Sylvia sen de... ve siz de Sir Thurio.
Valentine'e böyle bir teşvikte bulunmama gerek yok.
Onu hemen yanınıza gönderirim.

(Çıkar.)

VALENTINE

Size bu centilmenden söz etmiştim, leydim
Benimle birlikte buraya gelecekti,
Ama sevgilisinin gözleri pırıltılı bakışları onu hapsetmişti.

SYLVIA

Herhalde sevgilisi başka bir sadakat yemini buldu ki,
Bakışlarından azat edip tutukluluktan kurtardı genci.

VALENTINE

Hayır sanmam, hâlâ tutsak ettiğine eminim.

SYLVIA

Hayır hayır, eğer öyle olsaydı kör olması gerekirdi,
Kör olsaydı yolunu nasıl bulup sizi arayabilecekti?

VALENTINE

Ama leydim, âşığın yirmi çift gözü vardır.

THURIO

Aşkın hiç gözü yoktur denir.

VALENTINE

Sizin gibi âşıkları görmeye gelince Thurio,
Basit bir şey karşısında, aşk gözlerini yummasını bilir.

SYLVIA

Tamam tamam, bitirin artık. İşte geliyor.
(*Proteus girer.*)

VALENTINE

Hoş geldin sevgili Proteus. –Sevgilim lütfen
Gelişini özel bir iltifatla karşılayıp onaylayın.

SYLVIA

Her zaman haberini almak istediğiniz bu kişiye,
Değeri başımızın üstünde yeri olacağının garantisidir.

VALENTINE

Evet sevgilim, ta kendisi. Tatlı leydim,
Onu da hizmetinize alın, bana yoldaşlık etsin.

SYLVIA

Böyle soylu bir hizmetliye, çok aşağı bir hanımefendi.

PROTEUS

Hayır, hiç de değil güzel leydim. Böyle değerli bir hanımın
Tek bakışına bile layık olmayan basit bir köle.

VALENTINE

Bırakın şimdi şu değersizlik tartışmasını.
Tatlı leydim, lütfen onu hizmetinize kabul edin.

PROTEUS

Artık sadece yeni görevimle övüneceğim.

SYLVIA

Görev hiçbir zaman ödüksüz kalmaz;

Değersiz bir hanımın hizmetine hoş geldiniz.

PROTEUS

Bu sözü sizden başka biri söylemiş olsaydı,

Ölesiye vuruşurdum.

SYLVIA

Hoş geldiniz diyenle mi?

PROTEUS

Hayır, sizin değersiz olduğunu söyleyenle.

(Bir hizmetli girer.)

HİZMETLİ

Madam, babanız, lordum sizinle görüşmek istiyor.

SYLVIA

Her isteği benim için emirdir.

(Hizmetli çıkar.)

Gelin Sir Thurio, bana refakat edin...

Yeni kölem, bir kez daha hoş geldiniz.

Şimdilik sizden ayrılıyorum, siz de özel işlerinizi

görüştürsünüz.

İşiniz bitince sizden haber bekleriz.

PROTEUS

İkimiz de leydimizin emrindeyiz.

(Sylvia ve Thurio çıkar.)

VALENTINE

Şimdi anlat bakalım, oralarda ne var ne yok?

PROTEUS

Dostların hepsi iyi, en candan selamlarını yolladılar sana.

VALENTINE

Ya sizinkiler?

PROTEUS

Hepsini sağlıklı bıraktım.

VALENTINE

Peki sevgilin ne âlemde? Aşkınız ne durumda?

PROTEUS

Benim aşk hikâyelerim seni hep sıkardı hani.

Aşk konuşmalarından hoşlanmadığını çok iyi bilirim.

VALENTINE

Evet, öyleydi Proteus. Ama hayatım değişti şimdi.

Ödüyorum bugün aşkı küçüksemenin bedelini,

Onun insanı tahakküm altına alan düşüncesi,

Acı oruçlar, pişmanlık iniltileriyle,

Gece gözyaşları, gündüz yürek paralayıcı ah vah ile

Cezalandırdı beni.

Ona karşı koymamın intikamını almak için

Aşk büyülenmiş gözlerimden uykuyu kovdu attı,

Onları kederli yüreğimin bekçileri yaptı.

Ah sevgili Proteus, aşk çok güçlü bir hükümdarmış

Öyle bir kırdı ki gururumu, itiraf ediyorum:

Dünyada yoktur cezasına denk olabilecek bir acı

Ve lütuflarıyla boy ölçüşebilecek bir neşe.

Artık aşktan başka hiçbir şey konuşamam.

Sadece aşk sözcüğü ile orucumu bozar,

Yemek yer ve uyurum bundan böyle.

PROTEUS

Yeter, anladım; gözlerinden okuyorum kaderini,

O muydu yoksa böylesine taptığın ilahi kişi?

VALENTINE

Ta kendisi. Cennetten gelen bir azize, değil mi?

PROTEUS

Hayır, ama dünyadakilerin mükemmel bir örneği.

VALENTINE

Bir tanrıça.

PROTEUS

Övgülerle onu şımartmayacağım.

VALENTINE

Beni şımart, aşk övülmekten hoşlanır.

PROTEUS

Ben aşk hastasıyken sen bana acı ilaçlar verdin,
Şimdi de ben sana karşılığını vereceğim.

VALENTINE

Öyleyse onun hakkında sadece doğruyu söyle;
Bir tanrıça olmasa bile, meleklerden biri olarak kabul et,
Dünya yüzündeki bütün varlıkların üstünde.

PROTEUS

Yalnız benim sevgilim dışında.

VALENTINE

Hayır dostum hiç kimse dışında değil,
Bir tek sen buna karşı çıkıyorsun.

PROTEUS

Kendi sevgilimi yüceltmeye hakkım yok mu?

VALENTINE

Onu yüceltmende ben yardım edeceğim sana:
Sevgilimin ayağının altındaki toprak,
Elbisesinden bir öpücük çalmanın gururuyla,
Yazın açacak çiçekleri köklendirmeyip
Yılın her mevsimini kışa çevirmesin diye
Onun eteğini taşımanın onuruyla yücelecek.

PROTEUS

Neden Valentine, bu nasıl bir böbürlenme?

VALENTINE

Bağışla beni Proteus, ne söylesem ona değer,
Bütün öteki değerlileri hiçe indiren, onun yanında hiçtir,
O tektir...

PROTEUS

Öyleyse bırak onu tek başına.

VALENTINE

Asla, dünyayı verseler bile! Dostum, o benim,
Böyle bir mücevher benim olunca
Kumları inci, suları bal özü ve kayaları saf altın olan
Yirmi denizim varmış gibi zenginim.

Seni düşünemediğim için kusuruma bakma,
Nasıl sayıkladığımı görüyorsun çılgın sevgimi.
Budala rakibim onunla birlikte gitti
Büyük servetinden ötürü babası hoşlanıyor ondan,
Ben de koşmalıyım arkalarından.
Sen de bilirsin, aşk kıskançlıklarla doludur.

PROTEUS

Ya o? Seni seviyor mu?

VALENTINE

Evet, biz nişanlandık; hatta daha da fazla,
Evleneceğimiz saati, kaçışımızı ustaca bir planla
kararlaştırdık:
Odasının penceresine tırmanacağım bir ip merdivenle,
Görüşтік, anlaştık mutluluğumu sağlayacak
her şey üzerinde.

Sevgili Proteus, hadi odama gidelim,
Bu konuda bana yol göster öğütlerinle.

PROTEUS

Sen önden git, ben seni arar bulurum.
Eşyalarımı gemiden çıkartmak için limana gitmeliyim.
Hemen sonra sana gelirim.

VALENTINE

Acele eder misin lütfen?

PROTEUS

Elbette.

(*Valentine ve Speed çıkar.*)

Nasıl bir sıcak ötekini kovar, çivi çiviye sökerse,
Bu yenisi karşısında önceki aşkımanın anısı da öyle.
Gözlerim mi, yoksa Valentine'in övücü sözleri mi,
O kadının tartışmasız mükemmeliyeti mi,
Yoksa benim her şeyi haince çiğneyişim mi,
Beni böyle düşündürecek kadar düşüncesiz bıraktı?
Çok güzel bir kadın, sevdiğim Julia da öyle...
Daha doğrusu sevmiş olduğum, ona olan aşkıım

Ateşe tutulunca, önceki halinden iz kalmayan
Balmumundan bir heykel gibi eridi gitti.
Galiba Valentine'e duyduğum yakınlık da soğudu,
Eskisi kadar sevmiyorum artık onu.
Ah, ama sevgilisini çok, ama çok fazla seviyorum.
Eski dostumu bu kadar az sevmemin nedeni de bu.
Hakkında fazla bir şey bilmeden onu böyle sevmeye
başlarsam,
Yakından tanıyınca kim bilir nasıl çılgınca tutulacağım?
Henüz sadece yüzünü gördüm, gözlerim kamaştı;
Ama onun kusursuzluğunu gördüğüm sürece
İmkân yok kör olmamama.
Yoldan çıkmış sevgime söz geçirebilirsem ne iyi,
Geçiremezsem, onu elde etmek için bütün becerimi
kullanacağım.

(Çıkar.)

5. Sahne

(Milano. Bir sokak)

(Speed ve köpeği Crab ile birlikte Lance girer.)

SPEED

Namusum adına Lance, Padua'ya hoş geldin.

LANCE

Yalan yere yemin etme delikanlı, çünkü pek de hoş gelmedim. Hep şunu düşünürüm: Bir adam asılmadıkça sıfırı tüketmiş sayılmaz; ne de birkaç kadeh atılmadan ve meyhaneci kadın hoş geldiniz demezse hoş gelinmiş sayılmaz.

SPEED

Hadi yürü çatlak herif, seni hemen bir meyhaneye götürüyüm. Orada beş metelik masrafla beş bin kez hoş gelmiş olacaksın. E, söyle bakalım, efendin nasıl oldu da Madam Julia'dan ayrılabilirdi?

LANCE

Ne diyeyim, birbirlerine candan sarılıp güle oynaya ayrıldılar.

SPEED

Ama efendinle evlenecek, değil mi?

LANCE

Hayır.

SPEED

Nasıl yani? Efendin mi onunla evlenecek?

LANCE

O da değil.

SPEED

Ne, yoksa kavga mı ettiler?

LANCE

Yoo, her ikisinin de keyfi yerinde yerinde.

SPEED

Ee, öyleyse aralarındaki durum nasıl?

LANCE

Şöyle: efendiminki iyi durumdaysa, onunki de öyle.¹⁶

SPEED

Eşğin tekisin sen! Dediğinden bir şey anlamıyorum.

LANCE

Kalın kafalı olduğun için anlamıyorsun. Değneğim bile beni anlıyor.

SPEED

Ne diyorsun?

LANCE

Bak, dediğimi yapıyorum. Değneğime dayanıyorum, değneğim benim altımda, ama beni anlıyor.¹⁷

SPEED

Gerçekten de öyle, altında duruyor.

¹⁶ Burada açık saçık bir ima vardır.

¹⁷ Yazarın “*understand*” ile söz oyunu. Bu sözcük hem “anlamak”, hem de “altında durmak” anlamlarını içeriyor.

LANCE

Tamam, bir şeyin “altında durmak” ile “anlamak” aynı şeylerdir.

SPEED

Doğruyu söyle, evlenecekler mi?

LANCE

Köpeğime sor. “Evet” derse evlenecekler, “hayır” derse evlenecekler; kuyruğunu sallayıp bir şey demezse yine evlenecekler demektir.

SPEED

Sonuçta evlenecekler.

LANCE

Böyle bir sırrı benden ancak bir kıssa olarak alabilirsin.

SPEED

Olsun, buna da razıyım. Ee Lance, benim efendimin de âşıklar arasına girmesine ne dersin?

LANCE

Zaten onu hiç başka türlü düşünmemiştim.

SPEED

Nasıl yani?

LANCE

Söylediğin gibi önemli şaşkınlardandır.¹⁸

SPEED

Kahpenin evladı, beni yine yanlış anladın.

LANCE

Alık herif senden değil, efendinden söz ediyorum.

SPEED

Sana söylüyorum, efendim ateşli bir âşık oldu.

LANCE

Ben de diyorum ki, isterse aşta yanıp kül olsun, beni ilgilendirmez. Ama benimle meyhaneye gelersen o başka. Yoksa Yahudi'nin tekisin. Hristiyan olmaya layık değilsin.

¹⁸ Yazar burada “lover = âşık” ile “lubber = hödük, hantal” sözcükleriyle söz oyununa gitmiş. Türkçeye bunu dönüştürerek aktardık.

SPEED

Nedenmiş o?

LANCE

Bir Hıristiyan ile birlikte bira içecek kadar hayırsever olmazsın da ondan. Geliyor musun?

SPEED

Emrinizdeyim.

(Çıkarlar.)

6. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayında bir oda)

(Proteus yalnız başına girer.)

PROTEUS

Julia'dan ayrılarak sözümünden dönmüş olacağım,
Güzel Sylvia'yı sevince yeminimi bozmuş olacağım,
Dostuma ihanet ise hepsinden de kötü.

Bana ilk yemini ettiren o güç, beni üç kat ihanete

sürüklüyor şimdi.

Bana yemin ettiren aşktı, yeminimden döndüren de aşk.

Ey tatlı tatlı baştan çıkaran aşk, eğer günah işlediysen,

Onu bağışlatmanın bir yolunu öğret bana, bu ayartılmış
kölene.

Önce ışıldayan bir yıldıza âşık oldum,

Şimdi ise tapıyorum kutsal bir güneşe;

Düşünülmüş edilmemiş yeminler akla vurulduğunda

bozulabilir,

Aklına kötüyü iyiyle değiştirmeyi öğretmek isteyene

Sağlam iradeye sahip bir akıl gereklidir.

Saygısız dil, ona kötü dediğin için lanet olsun sana,

Oysa bir zamanlar içtenlikle yüceltmıştin onu

binlerce yeminle.

Sevmeyi bırakamam, ama bırakıyorum işte.

Sevmem gereken kişi için sevmeyi bırakıyorum.
Julia'yı da, Valentine'i de kaybediyorum;
Onları kaybetmeyi göze alamazsam, kendimi
kaybetmem gerekir;
Eğer onları kaybedersem, Valentine'e karşılık kendimi,
Julia'ya karşılık Sylvia'yı bulacağım.
Kendime bir dosta olduğumdan daha yakınım,
İnsanın kendi için duyduğu aşk her şeyden değerlidir.
Ve Sylvia –onu bu kadar güzel yapan gökler tanıktır ki–
Bir karşılaştırma yapılırsa
Julia onun yanında esmer derili bir Habeş¹⁹ gibi kalır.
Kendisine beslediğim aşk öldüğüne göre,
Julia'nın hayatta olduğunu unutacağım;
Sylvia'nın tatlı arkadaşlığını kazanmak için
Valentine'i düşmanımmış sayacağım.
Valentine'e ihanet etmeden kendime sadık kalamam.
Bu gece bir ip merdivenle
Tırmanacakmış penceresine kutsal Sylvia'nın,
Ben de onun danışacağı kişi ve rakibiyim.
Hemen haber vereceğim babasına:
Kıyafet değiştireceğini ve yaptığı kaçış planını,
Babası Dük deli gibi kızıp Valentine'i sürgün edecek,
Çünkü Thurio ile evlendirmek istiyor kızını.
Valentine gittikten sonra ben çıkacağım sahneye
kurnazca,
O budala Thurio'nun ağır aksak ilerleyişini
durduracağım.
Ey Aşk, bana bu planı yapacak akli verdiğin gibi,
Hedefime varmamı hızlandıracak kanatları da bağışla!
(Çıkar.)

19 16. yüzyıl İngiltere'sinde açık renk ten güzel sayılıyor, esmer ve Afrikalı teni güzelliğin karşıtı çirkinlik olarak algılanıyordu.

7. Sahne

(Verona. Julia'nın evinde bir oda)

(Julia ve Lucetta girer.)

JULIA

Öğüt ver, sevgili kız, yardım et bana;
Sen bütün düşüncelerimin yazıldığı,
Derinlere kazıldığı bir levha gibisin.
Sevgine güvenerek yalvarırım sana:
Onurumu koruyarak
Beni sevgili Proteus'uma kavuşturacak
Yolculuğu yapmamın iyi bir çaresini öğret.

LUCETTA

Ne yazık ki yol yorucu ve uzun.

JULIA

Gerçekten inanmış bir hac yolcusu,
Nice ülkeyi zayıf adımlarla geçmekten yorulmaz;
Bir de uçmak için aşkın kanatlarını takmışsa.
Hele bu uçuş, Sir Proteus gibi
Sevgili ve kutsal birine doğru olacaksa,
Yorgunluk söz konusu bile olmaz.

LUCETTA

Daha iyi olur Proteus dönünceye kadar sabretseniz.

JULIA

Bakışlarının ruhumun gıdası olduğunu bilmiyor musun?
Bunca zamandır özlem duyarak katlandığım açlık için,
O gıdadan mahrum olduğum için bana acımıyor musun?
Eğer aşkın derin etkisini bilseydin,
Sevgimin ateşini sözlerle söndürmeye çalışmaktansa
Karla ateş tutuşturmaya kalkışırdın.

LUCETTA

Aşkınınız büyük ateşini söndürmeye çare aramıyorum,
Mantığın sınırlarını aşıp aşırılıkta yanmasın diye,
Ateşin şiddetli tutkusu ılımlı olsun diye çalışıyorum.

JULIA

İlimli olsun diye çalıştıkça tutku daha da şiddetlenir.
Tatlı tatlı çağlayan suyu durdurursan
Sen de bilirsin, sabır göstermez, taşar, köpürür,
Ama suyun tatlı akışına engel konmazsa,
Parlak taşlar arasında hoş bir müzik besteleyerek
Her yosuna öpücükler kondurup akar gider uzun,
çetin yolunda;
Ve böylece sayısız kıvrımlı köşelerden döner,
İçten gelen bir neşe ile oynaşarak okyanusa karışır.
O zaman bırak gideyim, yoluma çıkma.
Tatlı tatlı akın bir ırmak gibi sabırlı olacağım
Son adım beni sevgilime götürünceye kadar
Her yorgun adımın tadını çıkaracağım,
Nice gürültü ve dağdağadan sonra oraya vardığımda
Elysium'daki ²⁰ mutlu bir ruh gibi dinleneceğim.

LUCETTA

Yol için nasıl bir kıyafet düşünüyorsunuz?

JULIA

Elbette kadın kıyafeti değil,
Hedef olmak istemem şehvet düşkünün erkeklerin
ahlaksızlıklarına.
Sevgili Lucetta, şöyle itibarlı bir uşağa uyan
bir kıyafet bul bana.

LUCETTA

Öyleyse hanımımın saçlarını kesmesi gerekir.

JULIA

Hayır kızım, onları ipek bağlarla sımsıkı öreceğim,
Garip görünümlü ve büyüleyici yirmi düğüm yapacağım.
Benden yaşlı birçok delikanlıya yakışır böyle gariplikler.

LUCETTA

Pantolonunuzun biçimi nasıl olsun?

20 "Elysium" Yunan mitolojisinde ölümden sonra kutsal ruhların evi, cennet.

JULIA

Bu bir erkeğe “etekliğinizin içindeki yastık ve çember
Ne genişlikte olsun efendim?” diye sormaya benzedi.
Hoşuna nasıl giderse öyle olsun Lucetta.

LUCETTA

Pantolonunuz önden parçalı, düğmeli olmalı madam.

JULIA

Yok yok, istemem Lucetta, çok çirkin durur.

LUCETTA

Madam, balon pantolonların artık hiç değeri kalmadı,
Ama eğer bir ön parça koyup iğnelersek olabilir.

JULIA

Lucetta beni seversin, bana adam gibi,
En uygun olanı da sen bilirsin.
Ama söyle kızım, böyle uygunsuz bir yolculuğa çıktığım için
Duyanlar hakkımda ne diyecekler acaba?
Çirkin dedikodulara uğramaktan korkuyorum.

LUCETTA

Eğer böyle düşünüyorsanız, gitmeyin, kalın evde.

JULIA

Hayır, bunu yapamam.

LUCETTA

Öyleyse adınız kirlenir diye düşünmeyin, gidin.
Eğer Proteus ona gidişinize sevinirse,
Başkaları hoşlanmamış olsa da ne çıkar?
Benim korkum, ya o hoşlanmazsa diye.

JULIA

Bu korkularımın en hafifi Lucetta,
Binlerce yemin, bir okyanusu dolduracak gözyaşı,
Sınırsız aşkın o güzel anları;
Eminim beni sevinçle karşılayacaktır.

LUCETTA

Bütün bunlar aldatan insanların hizmetindedir.

JULIA

Ancak alçaklar bu kadar aşağılık şeyleri kullanırlar!

Ama Proteus'un doğumuna hayırlı yıldızlar hükmetti.
Onun sözleri senet, yeminleri kehanettir,
Aşkî içten, düşünceleri saf ve lekesizdir,
Gözyaşları yüreğinden gelen habercilerdir,
Gökyüzü yerden ne kadar uzaksa
Onun yüreği de o kadar uzaktır yalana dolana.

LUCETTA

Dua edin, Tanrı size böyle buldursun, ona ulaştığınızda.

JULIA

Bak, beni seviyorsan, onun günahına girme,
Dürüstlüğü hakkında kötü fikirler besleme.
Ancak onu severek benim sevgimi hak edebilirsin.
Hadi şimdi odama gidelim. Bu çok istediğim yolculukta
Nelere ihtiyacım olacaksa kaydet.
Hepsini senin idarene bırakıyorum nem var nem yoksa,
Eşyalarımı, topraklarımı, itibarımı.
Buna karşılık, beni çabuk gönder buradan.
Sabrım tükeniyor geciktikçe.
(Çıkarlar.)

III. Perde

1. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayında bir ön oda)

(Dük, Thurio ve Proteus girer.)

DÜK

Sir Thurio, bizi yalnız bırakmanızı rica edeceğim;
Konuşulacak bazı özel şeylerimiz var
(Thurio çıkar.)

Şimdi söyleyin Proteus benden istediğiniz nedir?

PROTEUS

Gönlü yüce efendimiz, size açıklamak istediğim şeyin,
Aslında arkadaşlık törelerine göre gizlenmesi gerekiyor,
Ama hiç layık olmadığım halde,
Bana bağışladığınız bunca lütfu düşününce,
Görevim beni hiçbir dünyalık servetin ağzımdan
alamayacağı

Bir gizi açıklamaya zorluyor.

Değerli prens, arkadaşım Sir Valentine bu gece

Kızınızı kaçırmaya niyetli;

Planını paylaştığı tek kişi de benim.

Oysa biliyorum, soylu kızınızı

Tıksındığı Thurio ile evlendirmeyi düşünüyorsunuz;

Onun kaçırılması bu yaşınızda size çok ağır gelecektir.

Bu yüzden, sizi vakitsiz mezara sürükleyebilecek

Böyle bir şeyi saklamaktansa,
Arkadaşıma ihanet etme pahasına,
Tasarladığı planı bozmayı görev bildim.

DÜK

Proteus, bu erdemli davranışın için teşekkür ederim sana,
Karşılığını ödeyebilmem için ömrüm boyunca
ne dersen söyle bana.

Onlar beni derin uykuda sanırlarken bile,
Çoğu kez gözümünden kaçmamıştı birbirlerini sevdikleri;
Bu yüzden sık sık düşündüm saraya sokmamayı
Kızıma arkadaşlık etmek için gelen Sir Valentine'i.
Ama kuşkularımda yanılmış olabilirim korkusuyla
–Lekelememek için soylu bir genci,
Çünkü bu gibi haksızlıklardan hep çekinmişimdir–
Güler yüz gösterdim ona.

Oysa araştırıp ortaya çıkarmak istediğimi
Sen anlatıyorsun şimdi.

Bu konuda ne kadar telaşlandığımı anlamam için
söyleyeyim:

Deneyimsiz gençlerin pek çabuk ayartıldıklarını
bildiğimden,

Kızımı geceleri yüksek bir kulede yatırıyorum,
Kaçırılmasına imkân vermemek için
Odasının anahtarını da her zaman üstümde taşıyorum.

PROTEUS

Biliniz ki soylu efendimiz, onlar bunun da çaresini
buldular,

Arkadaşım bir ip merdivenle pencereye tırmanacak
Ve kızınızı aşağıya indirecek.

Az önce genç âşığımız ip merdiven bulmaya gitti,
Neredeyse şu taraftan dönecektir şimdi,
Eğer isterseniz, önünü kesebilirsiniz.

Ancak iyiliksever efendimiz bunu öyle ustaca yapın ki,
Anlamasın kendisini benim ele verdiğimi;

Çünkü onun niyetini açığa vurmam
Ona olan nefretimden değil, size olan sevgimdendir.

DÜK

Onurum üzerine yemin ederim ki,
Bunu senden haber aldığımı asla bilmeyecektir.

PROTEUS

İzninizle efendimiz. Sir Valentine geliyor.

(Çıkar.)

(Valentine girer.)

DÜK

Sir Valentine böyle aceleyle nereye?

VALENTINE

Efendimiz izin verirlerse,
Dostlarıma yazdığım mektupları götürmek için
bir haberci bekliyor,

Bu mektupları yetiştireceğim ona.

DÜK

Mektuplar çok mu önemli?

VALENTINE

Sadece sarayınızda bulunmamın mutluluğunu
Ve sağlık haberlerini içeriyorlar.

DÜK

O zaman çok önemli değil, biraz yanımda kal;
Beni ziyadesiyle ilgilendiren bir konu üzerinde
Seninle konuşmak istiyorum. Ama ağzın sıkı olmalı.
Senin de bildiğin gibi dostum Sir Thurio'yu
Kızım ile evlendirmek istiyorum.

VALENTINE

Çok iyi biliyorum efendimiz.
Bu kesinlikle zenginlik ve onur veren bir evlenme olacak.
Ayrıca bu centilmen cömert, değerli, meziyetli ve itibarlı,
Güzel kızınız eş olarak ona çok yakışacak.
Efendimiz, acaba kızlarını ondan hoşlanmaya
razı edemiyorlar mı?

DÜK

Hayır. İnan bana, kızım dik başlı, melankolik, huysuz,
Kendini beğenmiş, itaatsiz, haşın, görev duygusundan
yoksundur,

Ne kendini benim çocuğum sayar
Ne de babası olarak benden çekinir, korkar;
Sana şunu da söyleyeyim: Bu kibri giderek beni ondan
soğuttu.

Oysa ömrümün şu son günleri
Onun bir çocuğa yakışan bağlılığı ile beslenir diye
umuyordum.

Şimdi kesinlikle karar verdim yeniden evlenmeye,
Kızımı da kabul edecek herhangi birine vermeye.
Madem beni ve benim zenginliğimi hiçe sayıyor,
Biricik çeyizi güzelliği olsun.

VALENTINE

Efendimiz bu konuda ne yapmamı bekliyorlar?

DÜK

Tutulduğum Veronalı bir hanımefendi var burada,
Ama utangaç, memnun etmesi zor ve bana karşı kayıtsız
bir leydi,

Bu yaşında hiç önem vermiyor döktüğüm dillere.

Bu yüzden bana yol göstermeni istiyorum...

Kadınlara kur yapmasını çoktandır unuttum,

Ayrıca şimdilerde yaklaşımlar ve moda değişti...

Nasıl hareket etmeliyim sence

Onun o güneş parlaklığındaki gözüne girmek için?

VALENTINE

Onu armağanlarla kazanın, sözlerinize aldırmıyorsa;

Dilsiz mücevherler sessizlikleriyle

Çoğu kez canlı sözlerden daha fazla başarılı olur

Kadınların zihnini çelmekte.

DÜK

Ama gönderdiğim hiçbir armağana tenezzül etmedi.

VALENTINE

Kadın, genellikle çok hoşlandığı şeyi küçümser görünür.
Başka bir armağan gönderin ona; vazgeçmeyin asla,
Çünkü başlangıçtaki küçümseme daha çok artırır
gelecekteki sevgiyi.

Eğer surat asarsa, bu sizden hoşlanmadığından değil,
Duyduğunuz sevgiyi alevlendirmek içindir.
Her şeye kusur buluyorsa, gitmenizi istediğinden değildir,
Çünkü budalalar yalnız bırakıldıklarında çıldırırlar,
Ne söylerse söylesin, aldırmayın, karşılık vermeyin;
“Defol,” dese bile bu “gidin” anlamına gelmez.
Övüp göklere çıkarın onların güzelliklerini;
Çok esmer bile olsalar, melek gibi yüzleri olduğunu
söyleyin.

Dili olup da bir kadını kazanamayan kişi
Erkek değildir benim gözümde.

DÜK

Ama benim sözünü ettiğim kadın
Ailesi tarafından sözlenmiştir genç bir centilmene
Ve sıkı sıkı korunmaktadır erkeklerden uzakta olsun diye
Gündüzleri ona erişmenin olanağı yoktur.

VALENTINE

Ben olsam, geceleri giderdim buluşmaya.

DÜK

İyi de ya kapılar kilitli, anahtar da güvenli bir biçimde
saklanıyorsa,

Hiç kimse gece de ulaşamaz ona.

VALENTINE

Peki, penceresinden girmeye ne engel var?

DÜK

Ya odası çok yüksekteyse,
Duvar düz değil, bir sürü çıkıntıyla doluysa,
Kişi oraya canını apaçık bir tehlikeye sokmadan
tırmanamaz.

VALENTINE

O zaman ucu çift çengelli
Ustaca örülmüş bir ip merdiven pekâlâ iş görür,
Yukarıya atılınca bu Hero'nun da kulesine tırmanılabilir.
Yeter ki Leander o yürekliliği gösterebilsin.

DÜK

Sen soydan centilmensin, söyle bana şimdi,
Nereden edinebilirim böyle bir merdiveni?

VALENTINE

Ne zaman kullanmak efendim?
Lütfen efendim, önce bunu söyleyin.

DÜK

Bu gece; çünkü aşk bir çocuk gibidir,
Erişebileceği her şeyi ele geçirmek ister.

VALENTINE

Saat yedide size böyle bir merdiven getirebilirim.

DÜK

Ama dur; ona yalnız gideceğime göre,
Oraya kadar nasıl taşıyacağım merdiveni?

VALENTINE

Lordum, bu merdiven çok hafif,
Onu uzun bir pelerinin altına saklayabilirsiniz.

DÜK

Seninki kadar uzun bir pelerin bu işi görür mü?

VALENTINE

Evet, iyi yürekli efendim.

DÜK

Öyleyse bir göreyim şu pelerini;
Ben de bundan bir tane edinmeliyim.

VALENTINE

Lordum, herhangi bir pelerin işe yarayabilir.

DÜK

Pelerin giymek bana yakışacak mı?
Rica ederim, seninkini sırtımda bir deneyeyim.

*(Pelerini çekip çıkarır, pelerinin altından
ip merdivenle bir mektup çıkar.)*

Bu mektup da ne? Ne yazıyor burada?

(Okur)

“Sylvia’ya,”

İşte burada tam da işimi görecektir bir ip merdiven var.

Bu defalık mührünü koparıp mektubu açmaya cüret
edeceğim.

(Okur)

“Düşüncelerim sığınır geceleri Sylvia’ma,

Onlar kölelerimdir uçurup gönderirim ona.

Efendileri de kolayca gidip gelebilseydi,

Onların coşkusuz uzandıkları yere o yerleşirdi.

Beni ona ileten düşüncelerim dinlenirken saf göğsünde,

Onların kralı olan ben, onları özendiririm oraya gitmeye,

Lanet eder, kıskanırım o güzelliğin bunlara sunduğu

lütufları,

Çünkü ben yoksunum kölelerimin talihinden.

Onları ben gönderdiğim için lanetliyorum kendimi,

Efendilerin barınacağı yerde, onlar var diye.”

Bu da nesi?

(Okur)

“Sylvia, bu gece seni kurtaracağım.”

Demek öyle! İşte iş görecektir merdiven de burada.

Yaa Phaeton²¹ –Sen Merops’un oğlusun–

Gözü pek çılgınlığınla dünyayı yakma pahasına

Cennet arabasını sürmeye mi heveslisin?

Üzerinde parlıyorlar diye yıldızlara mı erişeceksin?

Defol buradan alçak, ırz düşmanı, küstah köle,

O dalkavukça gülümsemeni kendine denk olanlara sakla,

Bil ki, buradan ayrılma ayrıcalığını veriyor sabrım sana,

21 Phaeton mitolojide güneşin arabasını kullanmaya çalışırken kaza geçirip ölmüş ve dünyayı yakıp kavurmuştur; bkz. Ovidius, *Metamorphoses*, II).

Yoksa bu cezadan daha fazlasına layıksın.
Sana fazlasıyla bulunduğum bütün lütuflardan daha çok
Bu sonuncusu için teşekkür et bana.
Sarayımızdan çabucak uzaklaş,
Topraklarımızda oyalandığını haber alırsam
Tanrı tanığımdır, öfkem, kızıma ve sana beslediğim
sevgiyi kat kat aşar.
Git buradan. Boş bahanelerini dinleyemem.
Eğer canını seviyorsan, buralardan gitmek için acele et.
(Çıkar.)

VALENTINE

Ölmek varken neden hayatta kalıp bu işkenceyi çekmeli?
Ölmek beni benden sürmek demek,
Sylvia bense, ondan uzaklaşmak kendimden
uzaklaşmaktır...

Ölümcül bir sürgün bu.
Sylvia'yı göremezsem, ışık ışık olabilir mi?
Sylvia yanımda olamazsa, ne işe yarar neşe?..
Onun yanımda olduğunu hayal etmem,
Mükemmeliyetinin gölgesiyle beslenmem yetecek mi?
Geceleri Sylvia'nın yanında olmadıkça,
Müzik yoktur bülbül şakımasında,
Gündüzleri Sylvia'yı seyretmedikçe
Görülecek hiçbir gün yoktur bana.
O benim varoluşumdur; ben, ben olamam,
Onun saf etkisi altında beslenmedikçe, aydınlanmadıkça,
Onun tarafından ağırılanmadıkça yaşayamam.
Dük'ün ölümcül hükmünden kaçmakla
Ölümden kaçmış olmuyorum.
Burada kalırsam ölümü bekleyeceğim,
Ama kaçarsam, hayattan kopup gideceğim.
(Proteus ile Lance girer.)

PROTEUS

Koş çocuk, koş, onu aramaya koyul.

LANCE

İşte işte!

PROTEUS

Ne gördün?

LANCE

Aradığımız kişiyi. Başında Valentine'in olmayan
tek saç yok.

PROTEUS

Sen misin Valentine?

VALENTINE

Hayır.

PROTEUS

Öyleyse kim, onun ruhu mu?

VALENTINE

O da değil.

PROTEUS

Ya nedir?

VALENTINE

Hiçbir şey.

LANCE

Hiçbir şey konuşur mu? Efendim, patlatayım mı
bir tane?

PROTEUS

Kime patlatacaksın?

LANCE

Hiçbir şeye.

PROTEUS

Sakın ha, sefil köle.

LANCE

Efendim, hiçbir şeye vurmaktan bir şey çıkmaz ki;
rica ederim...

PROTEUS

Bana bak külhani, sakın dedim ya. –Dostum Valentine,
bir kelimecik.

VALENTINE

Kulaklarım tıkalı, iyi habere kapalı,
O kadar doldu ki şimdiye dek kötüleriyile.

PROTEUS

Öyleyse gömmeliyim benimkini de dilsiz bir sessizliğe,
Çünkü bunlar iğrenç, kulak tırmalayan, kötü şeyler.

VALENTINE

Sylvia mı öldü?

PROTEUS

Hayır Valentine.

VALENTINE

Kutsal Sylvia için Valentine artık yok.
Yoksa bana ettiği yeminden mi döndü?

PROTEUS

Hayır Valentine.

VALENTINE

Eğer sözünden dönseydi, Valentine de yok olurdu.
Haberin ne öyleyse?

LANCE

Efendim, gözden kaybolmanız için emir çıktı.

PROTEUS

Sürüldün... işte haber bu.
Buradan, Sylvia'dan, dostun olan benden uzaklaşacaksın.

VALENTINE

Evet, bu acı ile çoktandır besleniyorum,
Daha fazlası şişkinlik yaratır.
Sürüldüğümü Sylvia biliyor mu?

PROTEUS

Evet. Geri alınmadığı için geçerli olan bu karara
Kiminin gözyaşı dediği için için eriyen bir inci deniziyle
karşı çıktı;

Alçakgönüllülükle diz çöktü
Ve o yaşları babasının zorba ayaklarının dibine döktü,
Kederinin etkisiyle henüz solmuş gibi duran

Bembeyaz elleri acıyla dövündü.

Ama ne diz çökmesi, ne yalvaran suçsuz elleri, ne acıyla
iç çekişleri,

Ne gümüş göz yaşları, ne de içten inlemeleri,

Bunların hiçbirini, acımasız babayı etkilemedi.

Valentine'e gelince, eğer yakalanırsa öleceğini söyledi.

Üstelik bağışlanman için kendi kızının araya girmesi

Onu öyle kızdırdı ki, kızı hapsedip başına nöbetçiler dikti.

Onu hep orada tutacağını söyleyip tehditler savurdu.

VALENTINE

Yeter, bu kadarı yeter! Bundan sonra söyleyeceklerinin

Hayatım üzerinde kötü bir etkisi olacaksa konuşma,

Eğer öyleyse yalvarırım kulağıma fısılda

Sonsuz kederimin ölüm duası²² olsun bu da.

PROTEUS

Düzeltemeyeceğin bir şey için kendini yiyip bitirme,

Nasıl yardım edebilirsin üzüldüğün şeye,

Asıl onu düşün. Zaman her iyi şeyi besler ve büyütür.

Eğer burada kalırsan sevgilini göremeyeceksin,

Üstelik bu kalışın ömrünü kısaltacak.

Umut âşıkların değneğidir; ona dayanarak yürü,

Onu kullan umutsuzluğa düşüren düşüncelere karşı.

Mektupların burada olabilir, sen uzaklarda olsan bile,

Yazdıklarını bana yollarsın, ben onları ulaştırırım

Sevgilinin süt gibi ak göğsüne.

Zamanımız kalmadı daha fazla konuşmaya.

Hadi gel, geçireyim seni kent kapısına kadar.

Orada, ayrılmadan önce,

Uzun uzun konuşuruz aşkın hakkındaki her şeyi.

Kendini düşünmesen bile,

Sylvia'yı düşün, onu tehlikelerden korumalısın.

Hadi, gel benimle.

22 "ending anthem" Shakespeare'in *The Phoenix and the Turtle* adlı uzun şiirinde "requiem" anlamında kullandığı sözcükler. Bunu "ölüm duası" olarak çevirdik.

VALENTINE

Lance uşağıma rastlarsan, lütfen söyle ona,
Acele gelsin ve bulsun beni Kuzey Kapısı'nda.

PROTEUS

Hadi efendi, koş, bul onu çabuk. –Gel Valentine, gidelim.

VALENTINE

Ah benim sevgili Sylvia'm! Talihsiz Valentine!
(*Valentine ve Proteus çıkar.*)

LANCE

Tamam, ben bir budalayım, ama efendimin düzenbazın biri olduğunu anlayacak kadar kafam çalışıyor; tek düzenbaz o olsaydı üstünde durmaya değmezdi. Benim de âşık olduğumu bilen hiç kimse yok, ama âşığım işte. Bunu benden ne koşulu beygirler çekip çıkarabilir, ne de kimse sevdiğimin kim olduğunu anlayabilir. Ama bu bir kadın; kim olduğunu kendime bile söyleyemem. Bununla birlikte bir sütçü kız; ama kızoğlankız değil; çünkü hakkında bir sürü dedikodu var, ama yine de kız. Efendisinin hizmetçi kızı, gündelikle çalışıyor. Tüylü bir köpekten daha çok meziyeti var. Böyle saf ve tüysüz bir Hıristiyan için çok bile.

(*Bir kâğıt çıkarır*)

İşte niteliklerinin bir listesi:

(*Okur*)

“Birincisi bulup buluşturur ve taşır.” Bir beygir de bundan fazlasını yapamaz; hatta beygir sadece taşır, bir şeyi bulup buluşturamaz. Demek ki yorgun bir beygirden daha iyi.

(*Okur*)

“İkincisi süt sağabilir.” Gördünüz mü, temiz elli bir kız için hoş bir meziyet.

(*Speed girer.*)

SPEED

Vay, merhaba Senyör Lance? Efendin hazretleri nasıl?

LANCE

Efendimin mazeretleri çok, şimdi gitti.²³

SPEED

Hep o eski kusurun sürüyor: Sözcükleri yanlış anlamak.
O kâğıtta ne yazıyor?

LANCE

Ömründe işitebileceğin haberlerin en karası.

SPEED

Ne? Ne kadar kara?

LANCE

Mürekkep kadar.

SPEED

Ver de okuyayım.

LANCE

Çek elini kaz kafalı, okuyamazsın ki.

SPEED

Yalan, okuma bilirim.

LANCE

Dur bir seni sınavayım. Söyle bakalım, senin dünyaya
gelmene kim sebep oldu?

SPEED

Elbette dedemin oğlu.

LANCE

Yuh cahil serseri, dünyaya gelmene sebep olan ninenin
oğluydu. Gördün mü bak, bu okuma bilmediğini kanıt-
lıyor.

SPEED

Hadi maskara, hadi. Beni kâğıt üzerinde sına.

LANCE

(Kâğıdı verir)

Al bakalım, Ermiş Nicola hız versin sana.

23 Burada Türkçeye olduğu gibi aktarılamayacak bir söz oyunu var. Speed, "What news with your mastership?" diye sorar, Lance "master's ship", yani efendinin gemisi olarak anlar. Bu söz oyununu "Efendin hazretleri" - "Efendimin mazeretleri" ile karşılamaya çalıştık.

SPEED

(Okur)

“Birincisi süt sağabilir.”

LANCE

Hem de nasıl.

SPEED

“İkincisi iyi bira yapar.”

LANCE

“Tanrı senden razı olsun, iyi bira yapıyorsun” sözü buradan gelir.

SPEED

“Üçüncüsü dikiş bilir.”

LANCE

Bu tıpkı “iş bilir mi?” diye sormak gibi bir şey.

SPEED

“Dördüncüsü örgü örebilir.”

LANCE

Bir kadın başına çorap örebiliyorsa çeyize ne gerek var?

SPEED

“Beşincisi yıkar, silip süpürebilir.”

LANCE

Çok özel bir meziyet; yıkanıp silinmeye ihtiyacı yok demek.

SPEED

“Altıncısı yün eğirebilir.”

LANCE

Geçinecek kadar yün eğirebiliyorsa, ben de keyfime bakarım.

SPEED

“Sonuncusu birçok adsız meziyeti vardır.”

LANCE

Bunlara “piç meziyetler” demek doğru olur; babaları olmadığı için adları da yok.

SPEED

“Kusurları şunlardır:”

LANCE

Meziyetlerinin hemen altında.

SPEED

“Birincisi soluğundan dolayı karnı açken öpülmemelidir.”

LANCE

Ee, bu kusur kahvaltıyla düzeltilebilir. Devam et.

SPEED

“İkincisi, tatlı şeylere bayılır.”

LANCE

İşte bu onun ağız kokusunu telafi eder.

SPEED

“Üçüncüsü uykusunda konuşur.”

LANCE

Konuşurken uyumasın da, bu önemli değil.

SPEED

“Dördüncüsü az konuşur.”

LANCE

Hay serseri hay, bunu kusurlarının arasına koymuş. Oysa az konuşmak bir kadının başlıca meziyetidir. Lütfen çıkar onu oradan, meziyetlerinin en başına koy.

SPEED

“Beşincisi biraz kendini beğenmiştir.”

LANCE

Onu da çıkar, Havva’dan miras kalan bir nitelik, değiştiremezsin ki.

SPEED

“Altıncısı dişleri yoktur.”

LANCE

Zarar yok, ekmek kabuklarını ben yerim.

SPEED

“Yedincisi huysuz ve yabanidir.”

LANCE

Neyse ki ısırarak dişleri yok.

SPEED

“Sekizincisi içkileri çok sık dener.”

LANCE

Eğer içki iyiye elbette denemelidir; o denemezse ben denerim, çünkü iyi şeyler denenmelidir.

SPEED

“Fazlasıyla cömerttir.”

LANCE

Diline cömert olamaz, çünkü yukarıda az konuştuğu yazılı. Kesesine cömert olamaz, çünkü kesesinin ağzını ben kapatırım. Cömertlik göstereceği başka bir şey var ki, ona da ben engel olamam. Sen devam et.

SPEED

“Aklından çok saç, saçından çok kusuru, kusurundan çok serveti vardır.”

LANCE

Burada dur. Onu alacağım. Şu son maddede birkaç kez gözüme girdi ve çıktı. Şunu tekrar oku.

SPEED

“Aklından çok saç...”

LANCE

Akıldan çok saç? Olabilir; şunu bir çözümleyeyim: Tuzluğun kapağı tuzu örter, bu yüzden tuzdan büyüktür. Akli kapayan saç da akıldan fazladır, çünkü büyük küçüğü örter. Sonra ne geliyor?

SPEED

“Saçından fazla kusuru...”

LANCE

İşte bu şaşırtıcı! Keşke olmasaydı!

SPEED

“Kusurundan çok serveti vardır.”

LANCE

İşte bu bütün kusurları kabul edilir hale getirdi. Evet, onu alacağım. İşin içinde evlenme oldu mu imkânsız diye bir şey yoktur...

SPEED

Ee, sonra?

LANCE

Sonrası, efendin seni Kuzey Kapısı'nda bekliyor.

SPEED

Beni mi?

LANCE

Seni mi? Evet, sen de kim oluyorsun? Herhalde onun senden daha iyi bekledikleri de vardır.

SPEED

Gitmem mi gerekiyor?

LANCE

Koşmalısın. Burada o kadar çok sallandın ki, yürüyerek yetişemezsin.

SPEED

(Kâğıdı ona geri vererek)

Neden baştan söylemedin? Yere batsın aşk mektupların.

(Çıkar.)

LANCE

Mektubumu okuduğu için kırbaçlanır mı acaba? Herkesin sırrını kurcalamaya kalkan görgüsüz kerata. Onu takip edeyim. Serserinin cezalandırıldığını görmek hoşuma gidecek.

(Çıkar.)

2. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayında bir oda)

(Dük ile Thurio girer.)

DÜK

Sir Thurio, artık kaygılanmayın;

Sizi sevecektir, Valentine gözden ırak, sürgün edildi.

THURIO

Benden daha fazla nefret ediyor o sürgün edileli beri,
Yanında bulunma isteklerimi geri çevirip benimle eğlendi,
Bu yüzden onu elde etme umudum hiç kalmadı.

DÜK

Cılız bir aşkın kafada yarattığı izlenim buzdan
yontulmuş bir heykel gibidir;
Bir saatlik sıcaklık onu eritip suya çevirir,
biçimini kaybettirir.
Kısa bir süre onun kalıplaşmış düşüncelerini kıracaktır
Ve değersiz Valentine unutulacaktır.
(*Proteus girer.*)

Ne haber Sir Proteus? Yurttasınız
Emrimize uyup çıkıp gitti mi?

PROTEUS

Gitti yüce efendimiz.

DÜK

Kızıma çok dokundu onun gidişi.

PROTEUS

Kısa bir zaman lordum, o kederi öldürür.

DÜK

Ben de öyle düşünüyorum.
Ama Thurio bu düşüncede değil.
Proteus senin hakkında iyi fikirler edindim,
Çünkü iyi niyetli olduğunu gösterdin,
Seninle konuşup danışmak bana iyi geliyor.

PROTEUS

Yüce efendimize bağlılıktan vazgeçtiğim an,
Efendimizin karşısına çıkmaktansa ölürüm daha iyi.

DÜK

Sir Thurio ile kızımı evlendirmeyi
Ne kadar istediğimi biliyorsundur herhalde?

PROTEUS

Biliyorum lordum.

DÜK

Kızımın bu isteğime nasıl karşı koyduğundan da
Haberin vardır sanırım.

PROTEUS

Valentine buradayken öyleydi lordum.

DÜK

Evet ama hâlâ inat edip duruyor.
Kızıma Valentine'e olan sevgisini unutturup
Sir Thurio'yu sevmesi için ne yapabiliriz?

PROTEUS

En iyi çare Valentine'e kara çalmaktır;
Onun vefasız ve korkak olduğunu, adi bir aileden
geldiğini söyleyelim.
Kadınlar en çok bu üç şeyden nefret ederler.

DÜK

İyi ama, bunların düşmanlıkla söylendiğini düşünecektir.

PROTEUS

Evet, ama eğer bir düşmanı söylerse.
Bu yüzden bunları sevgilisinin dostu bildiği
Yakın bir arkadaşı etrafıca anlatmalıdır.

DÜK

Öyleyse bu kara çalma işini sen üstlenmelisin.

PROTEUS

İşte bunu yapamam lordum.
Bir centilmene yakışmayacak bir hareket olur;
Hele bir de böylesine yakın bir arkadaşına karşı.

DÜK

Ondan yana olman kendisine yararlı olmadıktan sonra
Kötülemenizin de bir zarar vermeyeceği ortada;
Bir dostunun ricasıyla üstleneceğin bu görev
Böylece ne kötüdür ne iyi.

PROTEUS

Beni ikna ettiniz lordum. Aleyhinde söyleyeceklerimle
Başarabilirsem, kızınız onu sevmekten vazgeçecektir.
Ama Valentine'e olan aşkından uzaklaşsa bile,
Bu hemen Sir Thurio'yu seveceği anlamına gelmez.

THURIO

İşte bu yüzden siz de aşkını ondan söküp çıkarırken
İşi arapsaçına döndürmemek için

Sir Valentine'i ne kadar aşağılayıp batırırsanız
Beni de o kadar övüp yücelterek işe başlamalısınız.

DÜK

Ayrıca Proteus, bu konuda hiç çekinmeden sana
güveniyoruz,
Çünkü Valentine'in anlattıklarından biliyoruz ki
Sen de bir sevgiliye yeminlerle sımsıkı bağlanmışsın,
Öyle kolay kolay dönüp fikir değiştirmeyeceğine de
inanıyoruz.
Bu durumda sana Sylvia ile bol bol görüşme imkânı
vereceğim...
O şimdi kederli, umutsuz, kötümser bir ruh hali içinde;
Ama arkadaşının hatırına
Hoşnut kalacaktır seninle görüşmekten...
Bundan yararlanıp kandırıcı sözlerle
Onu Valentine'den soğutup dostumuzu sevmesini
sağlayabilirsin.

PROTEUS

Elimden geldiğince onu etkilemeye çalışırım.
Ama Sir Thurio, siz de yeterince girişken değilsiniz.
Onun isteğini uyandırabilmek için her yana
Bağlılık yeminleriyle dolu, ustaca yazılmış
kafiyeli sonelerle,
Ona hizmet etmeye hazır olduğunuzu gösteren
Ökseler kurmalısınız hüznü dizelerle.

DÜK

Doğru, cennetten inen şiirin etki gücü büyüktür.

PROTEUS

Güzelliğinin sunağında, gözyaşlarınızı,
İç çekişlerinizi, yüreğinizi kurban ettiğinizi söyleyin ona.
Mürekkebiniz kuruyuncaya kadar yazın
Ve sonra ıslatın onu gözyaşlarınızla,
İçtenliğinizi gösteren dokunaklı dizeler hazırlayın.
Orpheus'un sazının telleri şair sinirlerinden yapılmıştı,

Çeliği, taşı yumuşatırdı onun altın dokunuşları,
Kaplanları ehlileştirir,
Koca balinalara ölçülemez derinlikleri unutturup
Kum üzerinde dans ettirirdi.
Çok hüzünlü ağıtlarınızdan sonra,
Geceleyin sevgilinizin penceresi önünde
Yanınızda birkaç müzisyenle
Kederli bir melodiyi şiirinize uydurup söyleyiniz;
Gecenin ölü sessizliği böyle tatlı tatlı sızlanan acılara
uygundur.

Onu ancak bu yoldan elde edebilirsiniz.

DÜK

Bu tavsiyelerin senin de sevmiş olduğunu gösteriyor.

THURIO

(*Proteus'a*)

Bu geceden itibaren tavsiyelerini yerine getireceğim.
Onun için rehberim aziz Proteus,
Hemen kente inelim seninle birlikte,
Araştırıp usta müzisyenler bulalım,
Elimde senin güzel tavsiyelerine yaraşır
Harekâta başlamaya elverişli bir sone var.

DÜK

Hadi, iş başına delikanlılar.

PROTEUS

Akşam yemeği bitenekadar efendimizin yanında kalır,
Sonra kararlaştırırız yapacağımızı.

DÜK

Hayır, hemen şimdi. Yanımdan ayrılmanıza
izin veriyorum.

(*Çıkarlar.*)

IV. Perde

1. Sahne

(Milano ve Verona arasında bir orman)

(Birkaç haydut girer.)

BİRİNCİ HAYDUT

Arkadaşlar dikkat; bir yolcu geliyor.

İKİNCİ HAYDUT

İsterse on tane gelsin, çekinmeden yüklenin üstlerine.

(Valentine ile Speed girer.)

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Durun bakalım orada, üstünüzde ne varsa atın bu tarafa,
Yoksa kısıvrak bağlayıp öyle soyarız sizi.

SPEED

(Valentine'e)

Hapı yuttuk efendim; bunlar o haydutlar,
Bütün yolcuların çok korktuğu haydutlar bunlar.

VALENTINE

Dostlarım...

BİRİNCİ HAYDUT

Dost most yok, biz sizin düşmanınız.

İKİNCİ HAYDUT

Susun, ne söyleyecekse söylesin.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Evet, sakalım hakkı için konuşsun, yakışıklı bir adam.

VALENTINE

Şunu bilin, kaybedecek çok az şeyim var.
Bir yanlış anlayışın kurbanı oldum.
Bütün servetim şu üstüme giydiğim eski urbalar.
Onları üstümden çıkardınız mı
Almış olursunuz sahip olduğum her şeyi, bütün varlığımı.

İKİNCİ HAYDUT

Yolculuk ne tarafa?

VALENTINE

Verona'ya.

BİRİNCİ HAYDUT

Nereden?

VALENTINE

Milano'dan.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Çok kaldınız mı orada?

VALENTINE

On altı hafta kadar, daha fazla da kalabilirdim,
Eğer kör talih karşıma çıkmasaydı.

BİRİNCİ HAYDUT

Oradan sürüldünüz mü yoksa?

VALENTINE

Evet.

İKİNCİ HAYDUT

Hangi suçtan?

VALENTINE

Tekrar tekrar anlatması
Bana işkence gibi gelen bir hareketim yüzünden;
Bir adam öldürdüm, pişmanım şimdi.
Ama onu bir kavgada, erkekçe çarpışarak öldürdüm,
Ne kahpece fırsatlardan yararlandım ne de hainliğe
başvurdum.

BİRİNCİ HAYDUT

Dediğiniz gibiyse, hiç pişmanlık duymayın;
Bu kadarcık bir suç için mi sürüldünüz?

VALENTINE

Evet. Bu kadarcık cezayla kurtulduğuma seviniyorum.

İKİNCİ HAYDUT

Yabancı dil²⁴ bilir misiniz?

VALENTINE

Gençliğimden beri yaptığım yolculuklarda bu beceriyi
edindim,

Yoksa çok sıkıntı çekebilirdim.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Robin Hood'un şişko papazının çıplak kellesi adına,
Bizim düzensiz çetemize kral olabilecek biri.

BİRİNCİ HAYDUT

Onu aramıza alalım. –Beyler, bir dakika.

(Haydutlar konuşmak için bir araya gelirler.)

SPEED

Efendim onlara katılın. Onları onurlu bir haydutluk.

VALENTINE

Çeneni kapat serseri!

İKİNCİ HAYDUT

(Yaklaşır)

Söyleyin, güvenecek bir dayanağınız var mı?

VALENTINE

Kaderimden başka bir şeyim yok.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Öyleyse bilin ki, aramızda centilmenler de var,
Serkeş gençliğin çılgın hırsları yüzünden
Saygıdeğer insanların topluluğundan atılmışlar.
Ben Verona'dan sürgün edildim;
Suçum Dük'ün mirasçısı, yakın akrabası bir hanımı
Kaçırmayı planlamaktı.

İKİNCİ HAYDUT

Ben Mantua'lıyım, bir öfke anında
Bir centilmeni kalbinden hançerledim.

24 O dönemde yabancı dilden kasıt eski Yunanca ve Latince'ydi ve bu dilleri sadece soylular öğrenirlerdi.

BİRİNCİ HAYDUT

Ben de bunlar gibi önemsiz bir suç yüzünden buradayım.
Sadede gelelim: suçlarımızı söylemekten maksadımız
Bu yasadışı hayatımızın bağışlanabilir olması içindi,
Bir bakıma da sizi gösterişli ve yakışıklı bulduk,
Sözlerinizden yabancı dil bildiğinizi de anladık
Ve sizi ihtiyacımız olan niteliklere sahip biri olarak
kabullendik...

İKİNCİ HAYDUT

En çok da bir sürgün olduğunuz için sizinle görüşüyoruz.
Başımıza geçmeye razı mısınız?
Zorunlu bir erdem haline sokarak
Bizim gibi bu ormanda yaşar mısınız?

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Ne diyorsun? Bizim yoldaşımız olur musun?
Peki deyip hepimizin başına geç;
Sana saygı gösterelim ve baş eğelim,
Seni başkanımız ve kralımız olarak sevelim.

BİRİNCİ HAYDUT

Aksi takdirde, bu nezaketimizi küçümsersen ölürsün.

İKİNCİ HAYDUT

Yaşadığın sürece önerimizle böbürlenmeyeceksin.

VALENTINE

Önerinizi kabul ediyorum, sizlerle birlikte yaşayacağım.
Bir şartla: Savunmasız kadınlara,
Zavallı yoksul yolculara ilişmeyeceksiniz.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Hayır. Böyle alçakça hareketlerden biz de nefret ederiz.
Hadi, bizimle gel. Çeteyle tanıştıralım seni,
Elimizdeki bütün hazineyi sana gösterelim;
Biz de, hazine de artık senin emrindeyiz.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayının avlusu)

(Proteus girer.)

PROTEUS

Hainlik ettim zaten Valentine'e,
Aynı kötülüğü Thurio'ya yapmalıyım şimdi de.
Onu övmek bahanesiyle
Kendi aşkımı anlatma fırsatını ele geçirdim.
Ama Sylvia benim değersiz hediyelerimle
Baştan çıkmayacak kadar güzel, doğru ve kutsal.
Ona candan bağlılığımı söylediğimde
Arkadaşıma ihanetimi yüzüme vurup beni azarlıyor;
Yeminlerimi güzelliğine sunarken
Önceden sevdiğim Julia'dan vazgeçmekle
Yeminlerimden nasıl döndüğümü bana hatırlatıyor.
İşin kötüsü alaylı değinmelerinin en hafifi bile
Bir âşığın bütün umutlarını yok edecek güçte olduğu halde
Aşkım tıpkı yaltaklanan bir köpek gibi,
Tekmelendikçe daha da büyüyor.
Hah işte, Thurio geliyor. Penceresinin altına gidip şimdi
Ona tatlı bir akşam müziği dinletmeliyiz.

(Thurio müzisyenlerle girer.)

THURIO

Vay vay, Sir Proteus, bizlerden önce
Belli etmeden buralara sokulmuşsunuz.

PROTEUS

Evet, soylu Thurio, siz de bilirsiniz,
Aşk gidemediği yere sürünerek sokulur.

THURIO

İyi de efendim, umarım sevdiğiniz buralarda değildir.

PROTEUS

Efendim, ama seviyorum, yoksa buralarda olmazdım.

THURIO

Kimi, Sylvia'yı mı?

PROTEUS

Evet, Sylvia'yı, ama sizin adınıza.

THURIO

Teşekkürlerimi kendi adınıza kabul edin...

Haydi beyler, akordumuzu yapıp canlı bir biçimde

çalalım.

*(Hancı ile erkek kıyafetinde Julia girer
ve uzakta konuşurlar.)*

HANCI

Konuk delikanlı, melankolik bir halin var. Sebebi ne?

JULIA

(Sebastian olarak)

Aziz hancı kederli olduğum için neşem de yok.

HANCI

Gelin, sizi biraz neşelendirelim. Müzik dinleyebileceğiniz
ve aradığınız centilmeni bulabileceğiniz bir yere götüre-
yim.

JULIA

(Sebastian olarak)

Onun konuşmasını da duyabilecek miyim?

HANCI

Elbette.

JULIA

(Sebastian olarak)

Bu bana müzik gibi gelecek.

HANCI

Susun dinleyin.

(Müzik başlar.)

JULIA

(Sebastian olarak)

O da bunların arasında mı?

HANCI

Evet, susun, dinleyelim.

(Şarkı)

PROTEUS²⁵

Sylvia kimdir? O kimdir ki,
Övüyor onu bütün âşıklar
İçten, güzel, akıllı;
Herkes hayran olsun diye
Tanrı onu bezemiş böyle güzelliklerle.

Güzel olduğu kadar iyi midir?
Güzellik iyilikle yaşar çünkü.
Aşk²⁶ dolanır onun gözlerinde
Deva arar körlüğüne;
Bulunca devayı yerleşir oraya.

Öyleyse Sylvia için şarkı söyleyelim,
Sylvia'nın eşsiz olduğunu bilelim.
Bu tatsız dünyada yaşayan
Bütün ölümlülerden üstündür o
Ona çiçekten taçlar giydirelim.

HANCI

E, şimdi nasılsınız? Deminkinden daha mı üzüntülüsünüz?
Neniz var sizin delikanlı? Müzik hoşunuza gitmedi mi?

JULIA

(Sebastian olarak)

Müzik değil, şarkıcı hoşuma gitmedi.

HANCI

Neden, yakışıklı delikanlı?

JULIA

(Sebastian olarak)

Yanlış telden çalıyor da ondan.

HANCI

Neden, tellerin akordu mu bozuk?

25 Folio'da Proteus'un adı yok. Ancak ileriki konuşmalardan da anlaşılacağı üzere şarkıyı söyleyen Proteus'tur. Hem lavta çalar, hem de şarkı söyler.

26 "Love" Cupid ya da Eros, aşk tanrısı.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Hayır öyle değil; ama çalışı o kadar sahte ve yanlış ki yüreğimin telleri sızladı.

HANCI

Keskin bir kulağınız var.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Evet, keşke sağır olsaydım; acısı yüreğime oturdu.

HANCI

Galiba müzikten pek hoşlanmıyorsunuz.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Böyle kulak tırmalayıcı, yaralayıcı olursa elbet hoşlanmam.

HANCI

Bakın, şimdi melodide ne tatlı bir değişiklik oldu.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Acı veren durum da döneklikte.

HANCI

Onların hep aynı şeyi çalmalarını tercih ederdiniz?

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Kişinin hep tek bir rol oynamasını tercih ederim.

Söyleyin bana, bu Proteus denen adam,

Şu hanımı sık ziyaret eder mi?

HANCI

Uşağı Lance'ın söylediğine göre ona delice âşıkmış.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Lance nerede?

HANCI

Köpeğini aramaya gitti. Efendisinin emriyle, yarın köpeği bu leydiye armağan edecekmiş.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Susun. Bir kenara çekilelim. Grup dağılıyor.

(*Hancı ile Julia bir kenara çekilirler.*)

PROTEUS

Sir Thurio hiç kaygılanmayın. Öyle diller dökeceğim ki, kurnazca planımın mükemmeliyetini siz de takdir edeceksiniz.

THURIO

Nerede buluşacağız?

PROTEUS

Ermış Gregory Çeşmesi'nin orda.

THURIO

Hoşça kalın.

(*Thurio ve müzisyenler çıkar.*

Sylvia, yukarıda, pencerede görünür.)

PROTEUS

Aydınlık akşamlar, leydim.

SYLVIA

Serenadınız için teşekkürler beyler.

Bana seslenen kim?

PROTEUS

Temiz yüreğindeki gerçeği bir bilseydiniz

Sesini hemen tanıyabilecektiniz.

SYLVIA

Anlaşıldı, Sir Proteus.

PROTEUS

Evet, Sir Proteus, köleniz, soylu leydim.

SYLVIA

Arzunuz nedir?

PROTEUS

Arzunuzu yerine getirebilmek.

SYLVIA

Arzunuzu söylediniz. İşte benimki:

Hemen çabucak yatağınıza dönün.

Sizi sinsi, yalancı, sahtekâr, döneke adam!
Birçoklarını yeminlerinizle aldattığınız için
Beni de yaltaklanmalarla baştan çıkaracak kadar
Düşüncesiz ve akılsız mı sandınız?
Geldiğiniz yere dönün
Ve sevgilerinize yaptıklarınızı tamir etmeye çalışın.
Bana gelince, gecenin şu solgun kraliçesi²⁷ üzerine
yemin ederim ki,
Arzunuzu kabul etmekten çok uzağım.
Bana haince kur yaptığınız için sizden tiksiniyorum.
Bu saatte sizinle konuşarak harcadığım zaman için
Kendimi azarlamak niyetindeyim.

PROTEUS

Kabul ediyorum, bir zamanlar bir leydiyi sevdiğimi
Ama epey oluyor o öleli.

JULIA

(*Kendi kendine*)

Şimdi konuşsam yalancılığın ortaya çıkar,
Çünkü eminim gömülmediğinden.

SYLVIA

Öyle olduğunu varsaysak bile; dostun Valentine
yaşıyor ama,

Sen de tanıksın onunla sözlü olduğuma.
Hiç utanman yok mu, böyle ısrarla taciz etmekle
Haksızlık etmiyor musun ona?

PROTEUS

Valentine'in de öldüğünü işittim.

SYLVIA

Öyleyse beni de ölmüş say,
Çünkü emin ol aşkım da onun mezarına gömülmüştür.

PROTEUS

Tatlı leydim, izin verin, topraktan çıkarayım onu.

27 Bekâret tanrıçası Diana.

SYLVIA

Git şimdi sevgilinin mezarına, sevgisini dile,
Hiç olmazsa, kendi aşkını göm oraya.

JULIA

(*Kendi kendine*)

Duymadı bile.

PROTEUS

Leydi, madem yüreğiniz bu kadar katı ve kapalı
Hiç olmazsa odanızdaki resminizi aşkıma bağışlayın,
Bari onunla konuşayım, iç çekip ağlayayım.
Madem kusursuz varlığınız başkasına adanmıştır,
Ben bir gölgeyim, gerçek aşkımı da gölgenize anlatayım.

JULIA

(*Kendi kendine*)

Eğer resim gerçek olsaydı
Mutlaka onu da aldatır, tıpkı benim gibi
bir gölgeye çevirirdin.

SYLVIA

Sizin bana tapmanızdan bile iğreniyorum, sir;
Ama gölgelere, yalan şeylere tapmanız
Sizin sahte ve hain mizacınıza çok yakışacak.
Yarın birini gönderin, yollayayım. Hadi, Tanrı huzur
versin size.

(*Sylvia çıkar.*)

PROTEUS

Sabaha karşı asılmayı bekleyen biçareler
O gece ne kadar huzurluysa ben de öyleyim.
(*Proteus çıkar.*)

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Hancı, gidelim mi?

HANCI

Vay vay vay, uyuyup kalmışım.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Sir Proteus nerede kalıyor?

HANCI

Nerede olacak, bizim handa. Sabah olmak üzere.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Daha var. Bu uyanık geçirdiğim

En uzun ve en kahredici geceydi.

(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Milano. Dük'ün sarayının avlusu*)

(*Eglamour girer.*)

EGLAMOUR

Leydi Sylvia bu saatlerde gelmemi,

Verdiği kararı öğrenmemi istemişti.

Sanırım beni çok önemli bir işte görevlendirecek.

Madam! Madam!

(*Sylvia, yukarıda, penceresinde görünür.*)

SYLVIA

Kim o?

EGLAMOUR

Köleniz ve dostunuz,

Leydimizin emirlerini bekleyen biri.

SYLVIA

Sir Eglamour, binlerce günaydın size.

EGLAMOUR

Size de soylu ve değerli leydim.

Emirleriniz üzere hizmetimin ne olacağını öğrenmek için

Böyle erkenden kalkıp geldim.

SYLVIA

Siz Eglamour, gerçek bir centilmensiniz...

Bunu hoşunuza gitsin diye söylediğimi sanmayın,

Yemin ederim ki ondan değil...

Siz yiğit, akli başında, merhametli ve iyi donanımlısınız.
Sürgün edilen Valentine'e beslediğim duygular hakkında
Bilginiz olduğundan eminim,
Bütün varlığımla tiksindiğim,
Sahte tavrılı Thurio ile evlenmem için
Babamın beni zorladığından da haberiniz vardır.
Siz de sevdiniz; gerçek aşkınız olan leydi öldüğünde
Hiçbir acının yüreğinizi bu kadar dağlamadığını
Söylediğinizi biliyorum.
Bütün ömrünüzü bakir geçireceğinize
Kabri üzerine yemin etmişsiniz.
Sir Eglamour, Valentine'in Mantua'da olduğunu duydum,
Ona gitmek istiyorum.
Yolculuk tehlikeli olacağından
Doğruluk ve şerefine güvendiğim
Sizin değerli yol arkadaşlığınızı rica ediyorum.
Bunu babamı kızdıracağını ileri sürmeyin Eglamour,
Benim acımı, bir kadının ıstırabını düşünün;
Beni Tanrı'nın ve kaderin belalarla saracağı
Berbat bir evlenmeden kurtaracak
Bu kaçıştaki haklılığımı düşünün.
Denizdeki kum kadar acıyla dolu yüreğimle diliyorum
Bana yoldaşlık etmenizi, benimle birlikte gelmenizi;
Eğer kabul etmezseniz, gizli tutun size söylediklerimi,
Ben de tek başına atılabileyim bu tehlikeli yolculuğa.

EGLAMOUR

Leydim, acınız derinden sızlattı yüreğimi,
Kararınızın sizin açınızdan uygunsuz olmadığını anlıyorum
Bu yüzden kabul ediyorum sizinle birlikte gelmeyi.
Bana ne olacağı konusuna aldırmaktan çok,
Sizin mutlu olmanızı diliyorum.
Ne zaman yola çıkacaksınız?

SYLVIA

Hemen bu akşam.

EGLAMOUR

Nerede buluşacağız?

SYLVIA

Rahip Patrick'in hücresinde.

Orada günah çıkartmak niyetindeyim.

EGLAMOUR

Sizi yarı yolda bırakmayacağım leydim, iyi sabahlar.

SYLVIA

İyi sabahlar Sir Eglamour.

(Çıkarlar.)

4. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayının avlusu)

(Lance, köpeği Crab ile girer.)

LANCE

Bir insanın uşağı ona köpek oyunları yapmaya kalkıştı mı, bakın da görün, işler nasıl sarpa sarar. Şu kadarcık yavruyken aldım, büyüttüm, boğulmaktan kurtardım. Oysa gözleri açılmamış kardeşlerinin sonu böyle olmadı, boğuldular. Başkalarına kesinlikle, "İşte ben de olsam bir köpeği böyle yetiştirirdim," dedirtecek kadar onu eğit-tim. Efendimin armağanı olarak leydi Sylvia'ya vermek üzere oraya gittim. Yemek salonuna henüz girmiştim ki, leydinin tabağına saldırıp semiz horoz budunu kapması bir oldu. Bir it toplantılarda kendini tutmasını bilmezse sonu felaket oluyor! Doğrusu, kendini bilen bir köpek olmasını çok isterdim; tam bir köpek olma sorumluluğunu üzerine alıp sapına kadar köpek olsun. Bereket versin, yaptığı hatayı üstüme alacak kadar ondan daha akıllı olduğumu kanıtladım. Yoksa eminim bu yüzden asılacaktı.²⁸ Ben yaşarken o acı çekecekti. Şimdi dinleyin

28 O dönemde köpekler de ceza olarak asılıyordu.

ve hüküm verin. Bizimki Dük'ün yemek masasının altındaki üç dört efendi kılıklı köpeğin arasına hamle yaptı. Orada –sözüm meclisten dışarı– işeyince göz açıp kapayıncaya kadar kokusu bütün odaya yayıldı. Biri, “Atın şu köpeği dışarı,” diye bağırды. Diğerі, “Ne biçim it bu?” dedi. Üçüncüsü, “Kırbaçlayın itoğlu iti,” derken Dük, “Asın şunu,” diye emir verdi. Kokusunu daha önceden bildiğimden bu haltı Crab'in işlediğini hemen anladım. Köpekleri kırbaçlayan adamın yanına gittim, “Dostum,” dedim, “Bu köpeği de kırbaçlayacak mısınız?” diye sordum. “Elbette,” deyince, “Günaha giriyorsunuz, o bildiğiniz şeyi ben yaptım,” demeye kalmadan adam beni kırbaçlayarak salondan dışarı attı. Sorarım size, kaç efendi benim gibi, uşağı için bu fedakârlığa katlanır? Yemin ederim, çaldığı pudingler yüzünden tomruğa²⁹ vurdular beni. Yoksa asacaklardı onu. Öldürdüğü kazlar yüzünden, başımı ve ellerimi sıkıştıran başka bir tomruk³⁰ cezasına çarptırıldım. Yoksa bu cezayı o çekecekti.

(Crab'e)

Sen şimdi bunları hiç düşünmezsin. Ama ben leydi Sylvia'dan izin alıp ayrılırken yaptığın hergeleliği de hatırlamadığımı sanma. Sana hep söylemez miyim, bana bak, ben ne yaparsam onu yap demez miyim? Ayağımı kaldırıp bir hanımın kasnaklı iç eteğine su döktüğümü hiç gördün mü? Benim böyle bir hergelelik yaptığımı bir kez olsun gördün mü?

(Proteus ve Sebastian kılığında Julia girer.)

PROTEUS

Adın Sebastian mı? Seni sevdim.

Az sonra sana bir iş vereceğim.

29 “stocks” ceza olarak ellerin ya da ayakların içine sokulduğu tahta pranga.

30 “pillory” ceza olarak hem başın hem ellerin içine sokulduğu tahta boyunduruk.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Nasıl isterseniz, elimden geleni yaparım.

PROTEUS

Umarım yaparsın.

(*Lance'e*)

Piç hergele, iki gündür nerelerde aylaklık ediyordun?

LANCE

Bağışlayın efendim, ama emrettiğiniz gibi köpeği leydi Sylvia'ya götürmüştüm.

PROTEUS

Ee, benim minik mücevherim için ne dedi?

LANCE

Onun bir sokak köpeği olduğunu söyledi. Böyle bir armağan için de köpekçe bir teşekkürün uygun olacağını ekledi.

PROTEUS

Köpeğimi kabul etti değil mi?

LANCE

Hayır, kabul etmedi. İşte onu geri getirdim.

PROTEUS

Ne, benim armağanım diye bunu mu götürdün?

LANCE

Evet, başka çarem kalmadı. Sizin minik köpeğinizi pazar yerinde celladın adamları çaldı. Ben de benimkini sundum. Sizinkinden on kat daha büyük olduğu için armağan da o kadar büyük oldu.

PROTEUS

Hemen buradan defol, git bul köpeğimi

Yoksa bir daha gözüme gözükme.

Ne duruyorsun hâlâ? Hadi bas git.

(*Lance, Crab ile çıkar.*)

Beni durmadan utandıran bir serseri.

Sebastian, işlerimi sır tutmasını bilerek yapacak

Özellikle senin gibi bir gence ihtiyacım var,
Hizmetime alıyorum seni...
Güvenip de şu beceriksiz budalaya bırakılacak iş değil...
Eğer aldanmıyorsam tahminimde,
Yüzün, hal ve tavrın tanıklık ediyor
İyi yetiştirildiğine, doğruluğuna, mevkiine.
Seni bu yüzden hizmetime aldığımı bilmelisin.
Şimdi git şu yüzüğü ver leydi Sylvia'ya,
Beni çok seven biri vermişti bana.
(Yüzüğü ona verir.)

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Hatırasını saklamadığınıza bakılırsa
Siz onu sevmediniz herhalde!
Öldü mü yoksa?

PROTEUS

Hayır, yaşıyor sanırım.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Çok yazık!

PROTEUS

Niçin birden “çok yazık” dedin?

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Ona acımdan başka bir şey elimden gelmiyor.

PROTEUS

Neden acıyasın ona ki?

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Bana öyle geliyor ki o da sizi seviyordu
Sizin leydi Sylvia'yı sevdiğiniz kadar.
O aşkını unutan adamı düşlüyordur şimdi;
Sizse sevginizi önemsemeyen biri için çıldırıyorsunuz.
Acınacak bir durum aşkların böyle tersine gelişmesi;
Bunlar düşündükçe “çok yazık” demeye zorluyor beni.

PROTEUS

Şu mektubu ver ona yüzükle birlikte.

(*Ona mektubu verir.*)

İşte odası orada. Söyle leydime

İstiyorum söz verdiği o kutsal resmini de.

Mesajımı ilettikten sonra hemen eve, odama gel,

Beni orada yapayalnız, tasa içinde bulacaksın.

(*Proteus çıkar.*)

JULIA

Kaç kadın böyle bir mesajı yüklenebilir?

Yazık sana zavallı Proteus,

Kuzularına çobanlık edecek bir tilki tuttun.

Zavallı budala Julia, yazık sana,

Neden acıyorsun, bütün kalbiyle senden nefret eden birine?

Onu sevdiği için nefret ediyor benden;

Ben Proteus'u sevdiğim için acıyorum ona.

Sevgimi hatırlasın diye,

Ben vermiştim bu yüzüğü Proteus'a;

Şimdi ise mutsuz bir elçi olarak,

Elde edemediğim bir şey için yalvaracağım,

Geri çevrilmesini istediğim bir şeyi ulaştıracacağım,

Ayıplanması gerekirken onun bağlılığını övmek zorunda
kalacağım.

Efendimin en gerçek ve en bağlı âşığıyım,

Ama kendime ihanet etmedikçe,

Sadık bir hizmetçi olamam ona.

Onun adına, onun için aşkını isteyeceğim

Ama Tanrı biliyor ya, içimden gelmeden yapacağım,

Doğrusu başarmasını hiç de istemiyorum.

(*Sylvia girer.*)

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Günaydın hanımefendi,

Leydi Sylvia ile konuşabileceğim bir yere

Beni götürmek lütfunda bulunur musunuz?

SYLVIA

Eğer aradığınız ben olsaydım, ne dileyecektiniz?

JULIA

(Sebastian olarak)

Eğer o sizseniz, sabrınızı dileyecektim

Getirdiğim haberi dinlemeniz için.

SYLVIA

Kimden?

JULIA

(Sebastian olarak)

Efendim Sir Proteus'tan Madam.

SYLVIA

Anladım, sizi resim için gönderdi, değil mi?

JULIA

(Sebastian olarak)

Evet, Madam.

SYLVIA

(İçeriye bağırır.)

Ursula, resmimi getir.

(Resim getirilir.)

Alın götürün bunu efendinize. Benden ona şunu söyleyin:

Vefasız yüreğinin unuttuğu bir Julia,

Odasına bu gölgeden daha çok yakıştırdı.

JULIA

(Sebastian olarak)

Madam lütfen bu mektubu dikkatle okuyunuz.

(Mektubu verir.)

Aa, dikkatsizliğimi bağışlayın Madam,

Size vermemem gereken bir mektubu vermişim,

Size yazılan şu mektuptu.

(İlk verdiği mektubu alır, diğerini verir.)

SYLVIA

Rica etsem, o mektuba bir bakayım.

JULIA

(Sebastian olarak)

Olmaz, iyi yürekli leydi, bağışlayın beni.

SYLVIA

İşte, efendinizin yazdıklarına bakmayacağım bile;
Biliyorum, sızlanmalar, yeni icat yeminlerle doludur;
Şu kâğıdı yırttığı kadar kolayca bozacağı yeminler.
(*Sonradan aldığı mektubu yırtar.*)

JULIA

(*Sebastian olarak*)
Madam bir de siz leydime şu yüzüğü gönderdi.
(*Yüzüğü uzatır.*)

SYLVIA

Büsbütün ayıp ve utanmazlık bana bunu göndermesi;
Çünkü ayrılırken kendisine Julia'sının verdiğini
Onun ağzından belki bin kez dinlemişimdir.
Onun ihanet içindeki parmağı bu yüzüğü kirletti,
Ama benim parmağım böyle bir kötülük yapmayacaktır
Julia'ya.

JULIA

(*Sebastian olarak*)
Size minnettar kalacak.

SYLVIA

Ne diyorsunuz?

JULIA

(*Sebastian olarak*)
Onu böyle merhametle düşündüğünüz için teşekkür
ederim size.

Zavallı soylu hanım, efendim ona çok kötülük etti.

SYLVIA

Onu tanıyor musunuz?

JULIA

(*Sebastian olarak*)
Hemen hemen kendimi tanıdığım kadar.
İnanın belki yüzlerce kez ağlamışımdır
Çektiği acıyı düşündükçe.

SYLVIA

Proteus'un kendisini unuttuğunu düşünüyordur herhalde.

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Öyle sanıyorum, duyduğu acının nedeni de bu.

SYLVIA

Çok güzel değil mi?

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Şimdi olduğundan daha güzeldi Madam;

Efendimin onu sevdiğini bildiği zamanlar,

Bana göre sizin kadar güzeldi.

Ama aynaya bakmayı ihmal ettiğinden beri

Ve yüz tülünü bir tarafa bıraktığından bu yana,

Rüzgâr yanaklarındaki gülleri soldurdu,

Yüzündeki ak zambak rengini yitirdi.

Şimdi benim gibi güneş yanığı esmer oldu.

SYLVIA

Boyu ne kadar?

JULIA

(*Sebastian olarak*)

Hemen hemen benim boyumda. Hamsin Yortusu'nda³¹

Çeşitli neşeli oyunlar oynanırken

Genç arkadaşlarım beni kadın rolüne çıkarmışlardı,

Bana da Leydi Julia'nın elbiselerini giydirmişlerdi,

Onun giysileri bana tıpatıp uymuştu;

Sanki bu elbise benim için yapılmıştı,

Görenler hep böyle diyordu:

Bu yüzden biliyorum onun benim boyumda olduğunu.

O gün Leydi Julia'yı bir hayli ağlatmıştım,

Çünkü acıklı bir rol üstlenmiştim:

Madam, rolüm Theseus'un yemininden dönmesine

Ve alçakça kaçışına yanan Ariadne'ydi,

Gözyaşları dökerek o kadar inandırıcı oynadım ki,

Zavallı hanımım çok duygulandı, acı acı ağladı.

31 Paskalya'dan yedi hafta sonra pazar günü düzenlenen eğlenceler.

Onun derin acısını kafamın içinde duymadıysam
Sağ çıkmayayım.

SYLVIA

İyi yürekli genç, o sana minnettardır herhalde.
Yazık, zavallı kadın yapayalnız bırakılmış!
Anlattıklarını düşündükçe bende ağlamaklı oluyorum.
Al delikanlı kesemi.

(Ona para kesesini verir.)

Sana bunu sevgili hanımının hatırı için,
Onu seviyorsun diye veriyorum. Hoşça kal.

JULIA

(Sebastian olarak)

Kısmet olur da onunla tanışırsanız size teşekkür edecektir.

(Sylvia çıkar.)

Erdemli, soylu bir kadın, sakın ve güzel.
Madem Sylvia hanımımın aşkını bu derece sayıyor,
Umarım efendimin giriştiği işin de pek sonu olmaz...³²
Yazık, aşk nasıl da oyun oynuyor kendi kendisiyle!
İşte onun resmi. Bir bakayım şuna:
Bende de o saç tuvaleti olsaydı,
Benim yüzüm de onun kadar güzel görünürdü;
Sanırım ressam da biraz cömert davranmış,
Ya da ben boşu boşuna hayale kapılıyorum.
Onun saçları kestane rengi; benimkiler açık sarı;
Eğer aşkı sadece bu farka dayanıyorsa,
Ben de aynı renkte bir peruka edinmeliyim.
Onun gözleri cam gibi mavi, benimkiler de öyle.
Evet, onun alnı da benimki kadar geniş.
Bende olmayan onda hoşlandığı ne var ki?
Bu çılgın aşk, gözleri kör bir tanrı olmasaydı keşke.
Gel gölge, gel, rakibin olan bu gölgeyi götür ona,
Ah sen, cansız şekil, öpülecek, sevinecek, tapılacaksın;

32 Sahnede yalnız kaldığı halde hâlâ Sebastian olarak konuşan Julia buradan itibaren kendisi olarak konuşur.

Onun bu puta taparlığında mantık olsaydı,
Senin yerine benim varlığım put olacaktı.
Bana iyi davranan hanımının hatırı için
Sana nazik davranacağım,
Yoksa Jüpiter üzerine yemin ederim ki,
Efendim senden soğusun diye
Oyardım o görmeyen gözlerini.
(Çıkar.)

V. Perde

1. Sahne

(Milano. Bir manastır)

(Eglamour girer.)

EGLAMOUR

Güneş göğün batısını yaldızlamaya başladı,
Sylvia'nın Rahip Patrick'in hücresinde
Benimle buluşacağı saat yaklaştı.
Bekleteceğini sanmam, çünkü âşıklar
Verdikleri saati ancak daha erken gelerek bozarlar;
Adımlarını da o derece hızlandırırlar.

(Sylvia girer.)

İşte geliyor. –Leydim, güzel bir akşam.

SYLVIA

Amin, amin. Hadi, iyi yürekli Eglamour,
Manastır duvarının oradaki küçük kapıdan çıkalım,
Peşime hafiyeler düşmüş olmasından korkuyorum.

EGLAMOUR

Korkmayın. Ormana üç fersahtan az var.
Oraya vardık mı güvendeyiz demektir.

(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Milano. Dük'ün sarayında bir oda)

(Thurio, Proteus ve Sebastian kılığında Julia girer.)

THURIO

Sir Proteus, evlenme teklifime Sylvia ne diyor?

PROTEUS

Kendisini eskisinden daha ılımlı buluyorum.

Ancak fiziğinize karşı bazı itirazları var.

THURIO

Nedir? Bacağım mı çok uzun?

PROTEUS

Hayır, çok ince.

THURIO

Biraz daha dolgun göstermek için çizme giyerim.

JULIA

(Kendi kendine)

Ama aşk istemediği bir yöne doğru mahmuzlanamaz.

THURIO

Yüzüm için ne diyor?

PROTEUS

Çok beyaz tenli diyor.

THURIO

Şımarık şey, yalan söylüyor; güneş yanığı esmerim ben.

PROTEUS

İnciler de beyaz değil midir? Eskiler ne der?

Esmer erkekler güzel kadınların gözünde birer incidir.

JULIA

(Kendi kendine)

Doğru, böyle inciler kadınların gözlerini çıkarır.³³

Onlara bakmaktansa gözlerimi kapatırım daha iyi.

THURIO

Peki sohbetimden hoşlanıyor muymuş?

33 Julia inci diye gözdeki kataraktı kastediyor.

PROTEUS

Savaştan bahsettiğinizde hiç hoşlanmıyormuş,

THURIO

Peki ya aşktan, barıştan söz ettiğimde?

JULIA

(Kendi kendine)

Dilinizi tutup hiç konuşmasanız daha hoşnut kalabilir.

THURIO

Ya cesaretim için ne diyor?

PROTEUS

Bundan hiç kuşkusu yok efendim.

JULIA

(Kendi kendine)

Korkaklığını bildiğine göre elbette kuşkusu olmaz.

THURIO

Ailem hakkındaki düşüncesi?

PROTEUS

İyi bir soydan geldiğiniz kanısında.

JULIA

(Kendi kendine)

Doğru, centilmenken budalalığa gelmiş.

THURIO

Malımı mülkümü dikkate alıyor mu?

PROTEUS

A elbette, ama acıyor da?

THURIO

Neden?

JULIA

(Kendi kendine)

Böyle bir eşek bunların hepsine sahip diye.

PROTEUS

Kirada diye.

JULIA

(Sebastian olarak)

Dük geliyor.

(Dük girer.)

DÜK

Ne var ne yok Sir Proteus? Ya sizden Sir Thurio?
Son zamanda Sir Eglamour'u gören var mı?

THURIO

Ben görmedim.

PROTEUS

Ben de.

DÜK

Ya kızımı gören oldu mu?

PROTEUS

Onu da görmedik.

DÜK

Öyleyse duyduklarım doğru.

Kızım şu görgüsüz Valentine'e kaçmış,

Sir Eglamour da ona eşlik ediyormuş.

Rahip Lawrence kefaret cezası için ormanda dolaşırken

Her ikisine de rastlamış;

Erkeği hemen tanımış, ama yüzünde tül olduğu için

Kadını pek kestirememiş, sadece tahmin etmiş.

Ayrıca kızım bu akşam günah çıkartmak için

Rahip Patrick'in hücrelerine gidecekti,

Oraya da uğramamış.

Bütün bunlardan kızımın kaçtığı anlaşılıyor.

Bu yüzden rica ederim lafazanlıkla vakit kaybetmeyin.

Hemen atlarınıza atlayıp Mantua'ya giden dağ yolunda

Benimle buluşun. O tarafa doğru kaçmışlar.

Toparlanın sevgili centilmenler, izleyin beni.

(Çıkar.)

THURIO

Pek de dik kafalı bir kızmış

Onu takip eden nimetten kaçıyor.

Ben de arkalarından gideceğim,

Düşüncesiz Sylvia'nın aşkından çok

Eglamour'dan öç almak için.

(Çıkar.)

PROTEUS

Ben de peşlerine düşeceğim,
Ama yanındaki Eglamour'a duyduğum nefretten çok
Sylvia'nın aşkını kovalayacağım.
(Çıkar.)

JULIA

Peşlerinden gideceğim ben de,
Aşkı uğruna kaçan Sylvia'ya hınç duyduğum için değil,
Öteki aşka engel olmak maksadıyla.
(Çıkar.)

3. Sahne

(Mantua önleri. Orman)

(Sylvia ve haydutlar girer.)

BİRİNCİ HAYDUT

Hadi, hadi, sakın olun, sizi komutana götürmeliyiz.

SYLVIA

Bundan büyük binlerce talihsizlik yüzünden
Böylesine sükûnetle katlanmayı öğrendim.

İKİNCİ HAYDUT

Hadi götürelim.

BİRİNCİ HAYDUT

Onunla olan centilmen nereye kayboldu?

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Çevik delikanlıymış, elimizden kaçiverdi,
Ama Moyes ile Valerius peşinden gitti.
Sen kızla ormanın batı yakasına yollan
Oradadır komutan.
Biz kaçanın düşeceğiz peşine.
Orman kuşatıldı gidemez bir yere.
(İkinci ve üçüncü haydut çıkar.)

BİRİNCİ HAYDUT

Gelin, sizi komutanın mağarasına götüreyim.
Korkmayın, soylu ve onurlu bir adamdır,
El uzatmaz kadına.

SYLVIA

Ah Valentine, senin için katlanıyorum bunlara.
(Çıkarlar.)

4. Sahne

(Ormanın başka bir yeri)

(Valentine girer.)

VALENTINE

Bir işi durmadan tekrarlamak nasıl da alışkanlık yaratıyor
insanda!

Bu gölgeli ıssızlığa, ayak basılmayan koruluklara,
İnsanlarla dolu mamur kentlerden daha kolay
katlanıyorum;

Burada kimseye görünmeden oturabilirim yalnız başıma,
Ve bülbüllerin sızlanan nağmelerine
Dertlerimi uydurabilir, acılarımı kaydedebilirim.

Ey gönlüme yerleşen varlık, yuvanı bu kadar
uzun zaman boş bırakma!

Yoksa bu yuva harap düşüp yıkılacak,
Ve daha önce olanlardan hiçbir anı kalmayacak.

Yanıma gel ve beni canlandır Sylvia!
Sen tatlı su perisi kimsesiz sevgilini anımsa.

(Sesler ve kavgı gürültüleri duyulur.)

Nedir bu bağış çağrışı, bu gürültü patırtı?

Bunlar iradelerini yasa sayan yoldaşlarım,
Yine talihsiz bir yolcunun peşindeler.

Beni çok severler, ama zorlanıyorum

Onları kaba ve zorba davranışlardan alıkoymakta.
Bir kenara gizlen Valentine. Bakalım kimmiş gelenler?
(Gizlenir.)

(Proteus, Sylvia ve Sebastian kılığında Julia girer.)

PROTEUS

Madam, kölenizin neler yaptığına önem vermezsiniz
Ama ben bu hizmeti sırf sizin için yaptım.
Onurunuzu ve sevginizi zorla almaya kalkan
Birinin elinden sizi kurtarmak için
Hayatımı tehlikeye attım.
Ödül olarak tatlı bir bakış bağışlayın hiç olmazsa;
Bundan daha küçük bir lütuf isteyemem,
Eminim, siz de vermek istemezsiniz bundan daha azını.

VALENTINE

(Kendi kendine)

Gördüklerim ve işittiklerim nasıl da bir düş gibi,
Aşk, bana sabır ver ki, bir süre dayanayım.

SYLVIA

Ah, ben ne zavallı, ne talihsiz bir kadınıym!

PROTEUS

Ben yetişmeden önce, öyleydiniz madam,
Ama gelişimle mutlu ettim sizi.

SYLVIA

Asıl bana böyle yaklaşmanız mutsuz kılıyor beni.

JULIA

(Kendi kendine)

Size öyle yaklaşması beni de.

SYLVIA

Keşke hain Proteus tarafından kurtarılmısaydım da,
Aç bir aslana yem olsaydım.
Ey gökler, tanık olun Valentine'i ne kadar sevdiğime,
Onun hayatı canım kadar değerlidir;
Yemininden dönmüş Proteus'tan aynı ölçüde iğreniyorum
Bundan fazlası olamaz ona olan nefretim.
Onun için çekil git buradan. Artık peşimi bırak.

PROTEUS

Ölümle iç içe de olsa, bir tatlı bakış uğruna
Göğüs germeyeceğim hiçbir tehlike yoktur!
Bir kadının seveni sevmemesi
İşte aşkın kanıtlanmış laneti.

SYLVIA

Proteus'un da onu seveni sevmediği gibi.
İlk ve en büyük aşkın Julia'nın yüreğini tekrar oku,
O Julia'nın sevgisi için onurunu binlerce yemine böldün,
Sonra beni sevdiğini söyleyip bütün yeminlerinden döndün.
Artık verecek bağlılık sözün kalmadı,
İki türlü sözün var idiyse, o başka,
Ama bu da hiç şeref sözü kalmamasından daha kötü.
Çok sözü olmaktansa, verecek hiç sözü olmamak daha iyi,
Çünkü tekini bile tutmak ağır ve güçtür bunun.
Sen en candan dostunu bile arkasından vurdun.

PROTEUS

Aşkta arkadaş hatırı sayan var mı?

SYLVIA

Proteus dışında, erkek olan herkes.

PROTEUS

Dokunaklı sözlerin tatlı ateşi sizi yumuşatamayacaksa,
Ben de o zaman size askerce yaklaşırım
Kılıcımın ucuyla istediğimi alırım;
Aşkın doğasına karşı çıkıp sizi sevmeye zorlayacağım.
(*Sylvia'yı belinden yakalar.*)

SYLVIA

Tanrım!

PROTEUS

İsteğime boyun eğmeye seni mecbur edeceğim.
(*Valentine saklandığı yerden çıkar*)

VALENTINE

Vicdansız, alçak! Son ver bu kaba, ahlaksız hareketine!
Seni mayası bozuk hergele!

PROTEUS

Valentine!

VALENTINE

Sen sevgisiz, şerefsiz, adi herifin tekisin,
Bakın beyler, şu dost denilen şeye.
Hain herif beni hayal kırıklığına uğrattın,
Gözlerimden başka hiçbir şey beni bu yaptığına
inandıramazdı.

Bundan böyle bir dostum var demeye dilim varmayacak.
Keşke bunların tersini söyleyebilseydim.
İnsanın sağ eli yüreğini söküp aldıktan sonra
Artık kime güvenilebilir?
Proteus, sana bir daha hiç güvenmeyeceğim için üzgünüm.
Bu dünyaya yabancıyım artık senin yüzünden.
Çok derinlere işliyor dostun açtığı yara.
Ey zaman lanet sana,
Demek bir dost, en kötüsü olabilirmiş düşmanların.

PROTEUS

Utancım ve suçum beni yıktı, yok etti.
Valentine bağışla beni.
Eğer içtenlikle duyduğum pişmanlık yeterli bir kefaretse
Onu sunuyorum işte.
Yediğim haltlar kadar bilmeni isterim işkence çektiğimi de.

VALENTINE

Ödeştik öyleyse.
Seni namuslu kabul etmeye hazırım bir kez daha.
Pişmanlık karşısında hıncı yatışmayanın
Ne gökte yeri vardır ne de yerde.
Çünkü nedamet karşısında öfkesi geçer Tanrı'nın da.
Sevgimin içtenliğini, cömertliğini anlamam için
Sana veriyorum Sylvia'da benim olan ne varsa.

JULIA

(Kendi kendine)

Ah ne talihsizim.

(Bayılır.)

PROTEUS

Ne oldu delikanlıya?

VALENTINE

Hey delikanlı! Hey çocuk! Bana bak. Konuş.

JULIA

(Sebastian olarak)

İyi yürekli şövalye, efendim bana bir yüzük vermişti,

Leydi Sylvia'ya götürüyim diye,

İhmalim yüzünden yerine getiremedim bu görevi.

PROTEUS

Yüzük nerede delikanlı?

JULIA

(Sebastian olarak)

İşte burada.

(Kalkar ve yüzüğü verir.)

PROTEUS

Ver bakayım. Aa, bu benim Julia'ya verdiğim yüzük.

JULIA

(Sebastian olarak)

Ah bağışlayın, efendim, yanlış oldu.

Sylvia için gönderdiğiniz yüzük bu.

(Başka bir yüzük verir.)

PROTEUS

Evet ama, bu yüzük senin eline nasıl geçti.

Ayrılırken ben onu Julia'ya kendi elimle vermiştim.

JULIA

Bunu bana Julia'nın kendisi verdi,

Julia onu buraya kendisi getirdi.

(Julia kendisini açığa çıkarır.)

PROTEUS

Julia, sen ha!

JULIA

Senin yeminlerinin hedefi olan

Ve o yeminleri yüreğinin derinlerinde bağrına basan

Şu kadına bir bak.

İhanetlerinle onu kaç kez can evinden vurdun!

Ah Proteus, yüzünü kızartmalı bu giydiklerim.

Evet, bu aşk için kılık değiştirmek utanılacak bir şey belki

Ama kadının görünüşünü değiştirmesi,

Erkeğin ruhunu değiştirmesinden daha küçük bir lekedir.

PROTEUS

Erkeğin ruhunu değiştirmesi? Çok doğru!

Tanrım, erkek vefalı olabilseydi mükemmel olurdu;

İşte bu tek eksiği onu kusurla doldurur, günaha sürükler;

Vefasızlık daha başlarken isyana sevk eder.

Sylvia'nın yüzüne vefayla baktığımda,

Daha hoşunu bulamayacağım ne vardı Julia'da?

VALENTINE

(Julia ile Proteus'a)

Hadi hadi, birbirinize uzatın ellerinizi.

Mutluluk duyarım, sağladımca bu mutlu birleşmeyi.

Çok yazık böyle iki dostun uzun süre düşman kalması.

(Valentine, Julia ile Proteus'un ellerini birleştirir.)

PROTEUS

Tanrım, tanık ol bize, dileğim sonsuza dek yerine geldi.

JULIA

Benim de öyle.

(Thurio, Dük ve Haydutlar girerler.)

HAYDUTLAR

Ganimet, ganimet, ganimet!

VALENTINE

Kendinize gelin. Bu benim efendim Dük hazretleri.

(Haydutlar Dük ile Thurio'yu serbest bırakırlar.)

Dük hazretleri, gözden düşmüş,

Sürgün edilen Valentine'in yanına hoş geldiniz.

DÜK

Sir Valentine?

THURIO

Sylvia da burada. Sylvia benimdir.

VALENTINE

Thurio geriye çekil ya da ölümünü kucakla;
Öfkemi kabartma, Sylvia'dan benim diye söz etme;
Eğer bunu tekrarlarsan bir daha göremezsın Verona'yı.³⁴
İşte duruyor orada, eğer cesaretin varsa
Sahip olmaya çalış ona bir dokunuşla...
Bir konuş da göreyim sevgilimle!

THURIO

Sir Valentine artık aldırış ettiğim yok ona,
Bence budalalıktır beni sevmeyen biri için
Hayatımı tehlikeye atmak.
Üstünde hak iddia etmiyorum, o sizindir.

DÜK

Uğrunda bunca yola başvurduktan sonra
Şimdi bu kadar hafif koşullar altında
Ondan vazgeçmekle ne kadar soysuz ve alçak olduğunu
gösterdin.

Şimdi atalarımın onuru hakkı için Valentine,
Sendeki soylu tavrı alkışlıyorum,
Seni bir imparatoriçenin aşkına yakıştırıyorum.
Şunu bil ki geçmişteki bütün üzüntüleri unuttum bile,
Sana olan hıncımı siliyorum ve eve dönmeni istiyorum.
Eşsiz değerine uygun mal mülk dile benden;
Bu dileğini yerine getireceğim:
Sen soylu bir aileden gelen bir centilmensin Sir Valentine.
Sylvia'nı al götür, onu çoktan hak ettin.

VALENTINE

Efendime teşekkürler ederim, armağanınız
beni çok mutlu etti.
Şimdi sizden bir lütufta bulunmanızı dileyeceğim,
Kızınızın hatırı için bunu bağışlayınız yalvarırım.

DÜK

Her ne ise onu senin hatırın için bağışlıyorum.

34 Verona diye yazılmış, Milano olmalıydı.

VALENTINE

Yanımda bulunan şu sürgünlerin,
Hepsi değerli meziyetleri olan bu kişilerin
Burada işledikleri suçları bağışlayınız,
Onları sürgünden geri çağırınız;
Onlar artık uslanmış, uygar, iyilik doludurlar
Büyük hizmetlerde bulunabilirler yüce efendimiz.

DÜK

Sen kazandın, onları ve seni bağışlıyorum.
Onların yapabilecekleri şeyleri bildiğine göre
Hepsini uygun işlere yerleştir.
Hadi gidelim, anlaşmazlıkların tümüne
Oyunlar, eğlenceler ve şenliklerle son verelim.

VALENTINE

Yolda giderken anlatacaklarımla
Efendimizi güldürmek cüretinde bulunacağım.
(*Julia'yı göstererek*)

Şu genç uşak hakkında ne düşünüyorsunuz efendimiz?

DÜK

Hoş, güzel bir delikanlı, baksana utangaç da.

VALENTINE

Sizi temin ederim efendimiz, bir delikanlıdan daha güzel.

DÜK

Ne demek istedin?

VALENTINE

Sizi hoşnut ederse efendimiz, yolda her şeyi anlatacağım,
Neler olduğuna siz de şaşıp kalacaksınız.
–Hadi Proteus, aşk hikâyelerinin açığa çıkması
Sana ceza yerine geçsin.
Bu da bittikten sonra düğünümüz
sizin de düğününüz olacak.
Bir şölen, bir aile ve bir de çiftte mutluluk!
(*Çıkarlar.*)

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar, Veronalı İki Soylu Delikanlı'da dostluk ve aşkı bir vicdan sorunu olarak karşı karşıya koyar, yaşanan pişmanlıklar ve ulaşılan erdemle çözüme kavuşturur. Oyunun sonundaki şaşırtıcı ifadeler Shakespeare'in yaşadığı dönemin öteki-cins, aynı-cins ilişkileri göz önüne alındığı takdirde günümüz izleyicisi için anlaşılır hale gelir.

Eser, 1623'te, Birinci Folio'da, Shakespeare'in o dönemde yazdığı diğer oyunlarla birlikte basılmıştır.

1594 ile 1596 yılları arasında yazıldığı tahmin edilmektedir.

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 27

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödülleri kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

il fiyatı